

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
ANABİLİM DALI**

**MOĞOLİSTAN’DA TÜRK İMAJI
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BUYANDELGER MUNKHBAYAR

Ankara-2009

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
ANABİLİM DALI**

MOĞOLİSTAN’DA TÜRK İMAJI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BUYANDELGER MUNKHBAYAR

Tez Danışmanı

Doç. Dr. NURAN YILDIZ

Ankara-2009

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
ANABİLİM DALI

MOĞOLİSTAN'DA TÜRK İMAJI
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Nuran Yıldız

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
TABLolar	III
ÖNSÖZ	V
GİRİŞ	1
1. Moğolistan hakkında bilgiler.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

Moğol – Türk ilişkiler	6
2.1. Tarihte Türk – Moğol ilişkiler.....	15
2.2. Günümüzde Türk – Moğol ilişkiler.....	17
Sorun.....	22
Amaç ve Önem.....	23
İlgili İncelemeler.....	25
Kuramsal Çerçeve.....	29
Varsayımlar.....	36
Yöntem.....	37
Soru Kâğıtlarının hazırlanması.....	38
Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular.....	38
Sosyo – Kültürel ilişkilere yönelik sorular.....	39
Ekonomik ilişkilere yönelik sorular	39
Tarihsel ilişkilere yönelik sorular.....	39
Nüfus ve Örneklem	40

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULAR	41
2.1. BULGULARI	41
2.1.1. Örnekleme ilişkin demografik bulgular	41
2.1.2. Tarihsel ilişkilere yönelik bulgular	43
2.1.3. Kültürel ilişkilere yönelik bulgular	46
2.1.4. Ekonomik ilişkilere yönelik bulgular.....	51
2.2 DEĞERLENDİRME	62
2.2.1. Örnekleme ilişkin demografik bulguların değerlendirme	62
2.2.2. Tarihsel ilişkilere yönelik bulguların değerlendirme	62
2.2.3. Kültürel ilişkilere yönelik bulguların değerlendirme	65
2.2.4. Ekonomik ilişkilere yönelik bulguların değerlendirme.....	67
SONUÇ	68
ÖZET SUMMARY	81
KAYNAKÇA	83
EK1	86
EK2	92

TABLÖLAR

Tablo 1: Örneklemin cinsiyet dağılımı

Tablo 2: Örneklemin yaş dağılımı

Tablo 3: Örneklemin uğraş dağılımı

Tablo 4 : Düzenli olarak süreli yayın okuma durumu

Tablo 5: Atilla, Timur, Cengiz Han ve Bilge Kağan adlarının Türkiye’de yaygın ad olarak kullanılıp kullanılmadığı hakkındaki sorunun dağılımı

Tablo 6: “Atilla, Timur, Cengiz Han, Bilge Kağan, Kubilay ve Batuhan’ın ortak atalar olduğunu kabul ediyor musunuz?” sorusunun dağılımı

Tablo 7: “Moğolistan’da eğitiminiz boyunca okullardaki edebiyat ve tarih derslerinde Türkler hakkında bilgi edindiniz mi?” sorusunun dağılımı.

Tablo 8: “Sizce Türkler ve kendi milletiniz arasında herhangi bir ortak nokta varmı?” sorusunun dağılımı

Tablo 9: “Türk ve Moğol milleti arasındaki ortak noktalar hangileridir?” sorusunun dağılımı

Tablo 10: “Mustafa Kemal Atatürk’ü tanıyor musunuz?” sorusunun dağılımı

Tablo 11: Örneklemin Türkiye’yi ziyaret etme durumu

Tablo 12: Türkiye’ye gidenlerin Türkiye’de kalma süreleri

Tablo 13: Türkiye’yi ziyaret edenlerin ziyaret sebepleri

Tablo 14: “Türkler hangi uluslara yakın görünüyor?” sorusunun dağılımı

Tablo 15: Örneklemin ülkeleri sıfatlarla tanımlaması

Tablo 16: Örneklemin Türklere karşı duyduğu en kuvvetli duyguları

Tablo 17: Türkiye’yi ve Türkler’i en çok tanıdığı kaynaklar

Tablo 18: “Türkiye’de uygulanan yönetim biçimi nedir?” sorusunun dağılımı

Tablo 19: Türkiye – Moğolistan ilişkilerinin bugünküne kıyasla nasıl olacağı sorusuna verilen cevapların dağılımı

Tablo 20: “Türk ürünü kullanıyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Tablo 21: “Türk ürünü neden kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Tablo 22: Örneklemin ürün markalarının ülke adlarıyla eşleştirmesinin dağılımı

Tablo 23: Moğolistan’a yatırım yapan ülkelerin dağılımı

Tablo 24: Süreli yayın okuma oranı ile Mustafa Kemal Atatürk'ü tanıma oranının karşılaştırması

Tablo 25: Atilla, Timur ve Cengiz Han'ın ortak atalar olarak kabul edilme oran ile Türklerin en çok hangi millete yakın görüldüğü oranının karşılaştırması

Tablo 26: Atilla, Timur ve Cengiz Han'ın ortak atalar olarak kabul edilme oran ile Türklerin en çok hangi kaynaklardan tanıdığı oranının karşılaştırması

Tablo 27: Moğol ile Türk milletin ortak noktaları ile Türklerin en çok hangi millete yakın görüldüğünün karşılaştırması

Tablo 28: Moğolların, Türkiye'ye seyahati ile olan duyguların karşılaştırması

Tablo 29: Türklerin hangi milletlere yakınlığa ile hangi kaynaklardan tanıdığını karşılaştırması

Tablo 30: Türklerin hangi milletlere yakın görüldüğü ile onlara olan duyguların karşılaştırması

Tablo 31: Türkiye – Moğolistan arasındaki ihracat – ithalat rakamlar (milyon \$)

ÖNSÖZ

“Moğolistan’da Türk İmajı” adlı bu çalışmasının gerçekleştirilmesinde gerek konuya ilişkin her türlü olanakları süren ve kendisi ile çalışmaktan büyük mutluluk duyduğum, ancak emekliliği nedeni ile bu tezi birlikte tamamlayamadığı değerli büyüğümüz ve değerli hocamız Prof. Dr. Metinay İnceoğlu’a, Doç. Dr. Nuran Yıldız’a teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tez çalışması boyunca yardımını esirgemeyen ve manevi destek olan sevgili arkadaşım Otgonbayar Namkhai’a, SPSS for Windows konusunda yardım eden ve destekleyen Yeliz Koncagül’e teşekkür ederim. Moğolistan’da gerçekleştirdiğim anket uygulamasında anketleri Moğolistan’daki üniversite öğrencilerine dağıtımı konusunda yardımcı olan kardeşim Alima Munkhbayar’a, en iyi arkadaşım Gantulga Baasandorj’e ve ankete katılan bütün öğrenci arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ayrıca, her türlü maddi ve manevi desteklerinden dolayı sevgili Munkhbayar ailesine, Moğolistan’daki tüm arkadaşlarıma, Türkiye’ye ve Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı’na en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

GİRİŞ

1. Moğolistan hakkında Bilgi

Moğolistan Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında ve denize çıkışı mevcut değildir. Moğolistan arazisinin büyük bölümü yayla görünümündedir. Ülkenin doğusundan batıya uzunluğu 2367 km, kuzeyden güneye ise 1258 km.dir. Ortalama yüksekliği 1580 m olan bu dağlık ülkenin kuzeybatısı, güneydoğuya oranla daha yüksektir.

Moğolistan 1.565.500 km.lik yüzölçümü ile Asya'nın en büyük yedinci ülkesidir. Moğolistan'ın Başkenti Ulaanbaatar (Kızıl Kahraman), 360 yıldan fazla tarihi olan bir şehirdir. Moğol İmparatorluğu'nun başkenti Karakurum bittikten sonra, 1639'da Urga şehri, Halkh soylularınca Moğol'ların ilk dini lideri Bogd Zanaabazar için kuruldu. Müritleri için de ikinci olarak Khuree şehrini kurdular (Kavuncu, 2006:33).

Moğolistan nüfusu 2.832.224 kişilik olup, bunun %76'sını Halkh Moğolları, %8'ini diğer Moğollar, %5'ini Kazaklar, kalanı ise Ruslar ve Çinlilerdir.

Moğollar Turan ırkının klasik tiplerindendir. Bunların belirgin özellikleri, brekasefalik kafatası, kalın koyu ve kumral saç seyrek sakal, ucu kalkık ve basık burun, çekik ve ela kahve gözlerdir. Türklere en yakın milletlerdir. En kalabalık Moğol azınlık grupları, batı eyaletlerinde yaşayan Oyratlar ve Ulaanbaatar'ın kuzeyinden itibaren Rusya Federasyonu'nun sınırına kadar, esas olarak Selenge Vadisi'nde oturan Buryatlardır. Müslüman Kazaklar, Moğol olmayan en kalabalık azınlık grubu olup ülkenin batı kesiminde muhtar bir araziye sahiptirler. Sınırlı sayıdaki Ruslar, Ulaanbaatar ve diğer yerleşim merkezlerinde bulunur. 10000

civarındaki Çinli nüfus, ülkenin inşaat sektöründe önemli rol oynar. “Moğolistan’ın nüfus politikası 2010 – 2015 yılları arasında yıllık ortalama nüfus artış oranının %18’in altına düşmeyecek şekilde devam ettirilmesi için uygun koşulların sağlanmasını hedeflemektedir” (TİKA, 2005: 43).

Moğollar ve Türkler tarihte dil, inanç ve kültürel olarak bir kökten gelmelerinden kaynaklanan benzerliklerinin olmasından dolayı kendilerini bir millet gibi görmüşlerdir. Daha sonra siyasi, coğrafi ve sosyal sebeplerden kaynaklanan göç hareketlerinden dolayı birbirlerinden sosyo – kültürel bir takım açılımlara uğramışlardır. Türk boyları ile Moğol boyları arasında her ne kadar belirgin bir dil açılımı tarih içinde yaşanmışsa da sosyo – kültürel yaşam açısından 18.yüzyıl civarlarında Çungarya Moğol Hanlığı’nın yıkılmasına kadar kültürel olarak ciddi bir farklılaşma yaşanmamıştır.

Çungarya Hanlığı’nın Kazak, Kırgız Türkler’i ile girdiği askeri mücadele son Moğol siyasi gücünü de zayıflatmış ve bölgede 20.yüzyılın başına kadar Çin siyasi sisteminin ve dolayısıyla da Budizm’in baskınlığını daha da arttırmıştır. Siyasal olarak bölgenin kopmuş olması kültürel ve dini olarak daha derin ayrışmasına sebep olmuştur.

Eski dönemlerdeki göç hareketleri de Rus ve Çin yayılmasının daha sistemli kolanizasyon şeklinde daha kontrollü olması sebebiyle göçebelerin hareketlerini kısıtlamış ve bu da halklar arasındaki kültürel enformasyonun uzun süreli bir kopuş sürecine girmesine neden olmuştur.

1921’de Suhbaatar’ın önderliğinde Çin’den bağımsızlığını kazansa da Moğol nüfusunun %70’i, toprakların da %50’si Çin’de kalmıştır. Tam bu sıralarda Mançurya’ya Japonların asker çıkarması sebebiyle yeni bağımsızlığını kazanmış Moğolistan bu seferde Rusya’nın nüfus etkisi altına girmek zorunda kalmıştır. Bu durum Sovyetler Birliği’nin dağılmasına kadar devam etmiştir. Sovyetler’in 1990’lı yıllarda dağılmasıyla birlikte Moğolistan’da yeni bir dönem başlamıştır. Bu süreçte dünya ile yeniden eskiye göre daha bağımsız bir biçimde entegrasyona giren Moğol devleti ve halkı diğer halklar ve coğrafyalar hakkında yeni bir sosyo – ekonomik ve kültürel etkileşim sürecine girmiştir.

Bu yeni dönem de Moğolistan’ı üç büyük farklı açılıma maruz bırakmıştır. Bunlardan biri Sovyetler’in dağılmasıyla başlayan serbest piyasa ekonomisi, diğeri ise bu dönemle birlikte başlayan basın yayın organlarında özgürleşme Moğol toplumu üzerinde çift taraflı bir enformasyon alışverişi yaşanmasına sebep olmuştur. Bu dönemi hızlandıran üçüncü faktör ise bilişim internet çağının bu sıralarda yaşadığı hızlı değişme ve gelişmesidir. Bu dönem Moğol toplumu ve özellikle gençliği üzerinde büyük bir sosyolojik dönüşüme de yol açmıştır. Aynı zamanda dış dünyanın çekiciliği ve ekonomik problemler Sovyet döneminde %70’i kırsalda olan Moğol nüfusunun hızlı bir şehirleşme sürecine sürüklenmesine de sebep olmuştur.

Günümüz Moğolistan’ın Türkiye hakkında genelde çok şey bilinmemektedir. Bunun başlıca sebepleri olarak çok uzun bir dönem bu iki ülke ve halk arasında ekonomik sosyal ve kültürel ilişkilerin olmamasını söyleyebilir. Burada tabii olarak coğrafi uzaklık en büyük etkenlerden biridir. Ülkeler genelde gündemlerinde birinci dereceden kendisini ilgilendiren konulara öncelik vermektedir.

Doğal olarak Moğolistan'ın günlük medyasında Moğolistan'ın sınırdaş olduğu ve ekonomik ilişkilerin ön planda olduğu ülkeler konusu işlenmektedir. “Türkiye'nin hem sınırdaşlığının olmaması hem de Moğolistan'ın dış ticaret payında son sıralarda olması” (Tika, 2005:122 – 124) Türkiye ve Türkler konusunun gündemde fazla yer bulmamasına da sebep olmaktadır.

Türkiye genelde uluslararası konjonktörü etkileyen durumlarda medyada yer bulabilmektedir. Örneğin Irak operasyonları veya Gürcistan krizi konularında olduğu gibi. Çünkü Türkiye jeopolitik olarak dünya enerji piyasalarını etkileyen bir coğrafyada bulunmaktadır. Bunun dışında Türkiye iç politikası kültürü ve ekonomisi ile Moğolistan'ı doğrudan etkileyen bir konumda olmadığı için günlük medyasında da fazla yer bulamamaktadır. Bu durum tersi olarak Türkiye içinde geçerlidir.

29 Haziran 2008 tarihinde Moğolistan seçimlerinden sonra başlayan siyasal kriz, muhalefetin ayaklanması ile derinleşmiş ve bu durum Kore, Japonya, Rusya ve Çin medyasında geniş yer bulurken Türkiye medyasına aynı derecede yansımamıştır. Aynı durumu Türkiye'deki Ergenekon soruşturması içinde söyleyebilir. Bu soruşturma Türkiye'yi derinden etkilemiş ve Avrupa gündemini de ön sıralarda meşgul ederken, Moğolistan medyasında bu konu kendine yer bulamamıştır.

Moğolistan'da genelde Türkiye ve Türkler olgusu geçmişteki ortak kültürel ve tarihi miras konusu ile alakalı belirlemektedir. Hem Türkiye'nin hemde Moğolistan'ın siyasal ve entelektüel kesimi bu konuda bilinçli olduğu için ilişkilerde önceliği bu tarihsel bağların yeniden güçlendirilmesi konusunda görmektedirler. Bu konudaki ilk çalışma Türkiye'nin büyük öğrenci projesi kapsamında Moğol öğrencilere devlet burslusu olarak lisans ve lisansüstü eğitim kontenjanı açmasıdır.

İkinci olarak ta her iki ülkenin birinci dereceden ortak değerleri olan eski dönemdeki Türk halklarına ait yazıların ve anıtların çıkarılması ve korunması konusunda bir anlaşma imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bu bağlamda ekonomik ve tarımsal konularda araştırmalar ve ortak projeler geliştirmek için de çalışmalar yürütülmektedir.

Görüldüğü gibi Moğollar ile Türkler arasında geçmişte bir ortaklık olmasına rağmen bu iki halk arasında daha sonra ki tarihsel gelişmelerin sonucunda uzun bir siyasal ve kültürel kopuş dönemi yaşanmıştır. 1992'den sonra iki ülke birbiri açısından siyasal ve ekonomik çıkar öncelikleri içinde olmadığından dolayı ilişkilerin yönü de bu bağlamda gelişmemektedir. İlişkiler genelde kültürel ortak miras üzerinden yürütülmektedir. Bu konu Moğolistan ve Türkiye arasındaki üst düzey ziyaretlerde de vurgulanmaktadır. Moğolistan Cumhurbaşkanı 2004'deki Türkiye'ye ziyaretinde de bu konuyu sık sık vurgulamıştır. Her ne kadar bu kültürel ortaklık meseleleri sık sık vurgulansa da bunun üstünden ekonomik ilişkiler geliştirilmesi konusunda temenniler belirtilse de, bu durum reel şartlara takılmakta ve istenilen ilerleme kaydedilememektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MOĞOL –TÜRK İLİŞKİLER

Türk – Moğol göçebeleri eskiden beri Doğu ve Batı Asya'daki kültür alanlarının Kuzeyinde uzanan bölgelerle Doğu Avrupa steplerini işgal eden kavimler arasında yer alırlar. At yetiştirmeye ve genel olarak hayvan besleme elverişli bölgenin doğu sınırı Mançurya'da Kingan sıra dağları batı sınırı ise Macaristan stepleridir. Doğudaki göçebe devletleri ve göçebelerin doğudan batıya göçlerinin üzerine verilen ilk bilgileri Çin tarihçilerine borçluyuz. Bu tarihçilerin en eskisi olan Sıma Tsyen, Tarihi anılarını M.Ö. 99 yılında bitirmiştir. Sıma Tsyen ve sonraki tarih yazarları M.Ö. III. yüzyılında Moğolistan'da kurulan Hun devleti üzerine bilgi verirler. M.S.yüzyılın sonunda Moğolistan'da hâkimiyet başka bir kavimin Sienpiller'in eline geçmiştir. Hunların batıya göçleri daha erken başlamışsa da, Doğu Avrupa 'da ancak IV.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmışlardır. Hunların bir kısmı daha sonra da doğuda kalmıştır. Doğu Türkistan'da ve Çin'de V.yüzyılında da Hun devletleri vardı (Barthold, 2006:1 – 2).

Çin kaynaklarından 800'den fazla kabile adından bahsedilmektedir. Bu kavimler arasındaki etnik kökenli yaşayış özellikleri arasında bağlar hala tartışmalıdır. Bu kabilelerin hangisi Moğol, Türk ya da Mançu olduğu konusu bir sorundur (Eberhard 4 – 6). Bu kabillerin dil, kültür ortaklığı ve beraber ortak bir coğrafya paylaşmalarından dolayı M.S. 5 yıla kadar Türk ve Moğol halkların tarihini bir saymak bizce daha mantıklı gelmektedir. M.S. 600 yılında Göktürk devletin kurulmasıyla Türk ve Moğol tarihi daha net ayrışmaktadır. Çünkü bu dönemden

bırakılan yazıtlardan hangi kavimlerin Türk ya da Moğol olduğu, nerelerde oturdukları bir az daha net seçilebilmektedir.

Tarihsel olarak Moğol ve Türk kültür sahalarının Baykal gölünün ikiye böldüğünü söyleyebiliriz. Baykal'ın doğusu Moğol Kültürü'ne batısı Türk kültürüne ait bir bölgedir. Zamanda da bu durumu gösteren belirtiler hala mevcuttur. Günümüzde bu gölün batısında Türk dilli Tuvalıların doğusunda da Moğol dilli Buryatların oturduğunu görmekteyiz. Moğolistan'ın batısında Moğollaşmış Türk Boyları da hala bulunmaktadır. Bunların en önemlilerini Darkhad, Khoton, Myangat ve Tsatandır (Kavuncu, 2006:29 – 32).

Moğol İmparatorluğu'nun kuruluşu dünya tarihinde kendi türünde eşsiz bir olaydır. Uzak Doğunun ve Ön Asya'nın medeni ülkeleri ne bundan önce, ne de bundan sonra bir soyun hâkimiyeti altında birleşmişlerdir. Moğol Ulusu bu işgallere hiçbir suretle muhtaç değildi ve bunlardan hiçbir çıkar sağlamamıştır. Moğolların büyük çoğunluğu Moğolistan'a dönmüştü; işgal edilen ülkelerde kalan Moğollar hızla milliyetlerini kaybetmişlerdi. Cengiz Han'ın savaşlarından önce olduğu gibi, şimdi de Moğol unsurunun Türklerle karşılaştığı yer, Yenisey'in kaynak bölgesidir (Barthold, 2006:21).

Darkhadlar geçmişi Türk olan bir halktır. Huvsgul'da sayıları 15000 kadar vardır. Khoton etnik grubu, Türk geçmişten gelen “Moğollaşmış” Uygur halkıdır. Khotonlar Uvs ilinde, Tsailan ilçesinde yaşarlar ve Moğolistan nüfusunun yaklaşık binde üçünü oluştururlar. Giyimlerinde hakim siyah rengi, dinen semboliktir. Khoton kadınlar saçlarını geleneksel olarak, Chachvag denilen arkada asılı pamuk bir örtüyle kapalı iki örgülü yaparlar. Chachvag ayalarından delin aşağı cebine doğru akarlar.

Myangat halkı da Türk geçmişten gelen bir halk olarak Moğolistan'da yaşamlarını sürdürmektedir. Hovd ilinde sayıları 5000 kadar vardır. Halkh stili, siyah ipekli ve kırmızı veya sarı yakalı bir del giyeler. Kadınların deli süsleri, sanki Myangat ve Halkh aşiretleri çok eski bağlara sahipmiş gibi, Khalkh kadınlarınkine benzer. Myangat kadınlarının özgün bir hususiyeti, sağ taraflarına taktıkları, bir Myangat kadınının gücünü gösterdiği varsayılan küçük bir bıçaktır.

Moğolların tarihi Türklerden olduğu gibi Hunlarla başlamaktadır. Türklerin Mete dediği Hun Kağanına Moğollar Motun Şanun demekteler. Sonra ki dönemlerde M.S 1. yüzyılında ortaya çıkan Sienpiler ve Avar birliğini önemli bir bölümünü Moğolların teşkil ettiği bugün ortak kanıdır. Daha sonraki en etkin Moğol unsuru olarak Göktürk kitaplarda adı geçen Kitanlar veya Hitaylar adıyla anılan halkı görmekteyiz. Hitaylar. Çinliler'in V. yüzyılın başlarında sözünü ettiği bir Türk – Moğol halkıdır. Çinlilere karşı onlara çok pahalıya mal olan bir saldırı girişiminde bulunmaları dışında Orta Asya tarihinde çok önemli bir rol oynamamışlardır (Jean Paul Roux, 2006:208)

Cengiz Han'ın birleştirip örgütlediği kabilelerle, daha sonra Moğollar 1206'da Moğolistan'da ilk Moğol Devleti'ni kurmuşlardır. Cengiz Han'ın kurmuş olduğu Moğol Devleti'nin adı, ulus olarak Moğolları değil, bölge halklarını anlatmaktaydı. Zaten daha önce Moğol sözcüğü kullanılmamıştır. Cengiz Han'ın 1227'de ölümünden sonra Moğol İmparatorluğu oğulları arasında paylaşıldı. Moğolistan'a Ögedey ve Toluy'un neslinden hanlar, 1634 yılına kadar hâkim oldular. Moğolistan 1634'te Mançu Hânedanının hâkimiyetine geçti. On yedinci yüzyılında Çarlık Rusyası, bölgeyi kontrolüne almak için girişimlere başladı. XVIII. yüzyılında

Moğolistan’da Rus ve Çin yanlılarının hakimiyet mücâdelesi ile geçmiştir. Moğol prenseslerinin Çinliler gibi yaşaması Moğolistan’da milliyetçilik akımının başlamasına neden olmuştur. Katolik misyonerlerinin yoğun faaliyetleri sonucu Moğolistan’da Hristiyanlık da tanınmaya başladı. Misyonerler Uzak Doğu’da dayanak noktası elde etmek ümidiyle Moğolistan’ın bağımsızlığını desteklemişlerdir. (Tsolmon, 2003:67)

17. yüzyılın sonlarına doğru güneyden Çin, kuzeyden Rusya’nın genişlemesi sonucu Moğolistan iki ülke arasındaki “sandwich” ülke haline gelmiştir (Tsedendamba , 2002:19).

1691 yılında Manchu İmparatorluğu tarafından işgal edilen Moğolistan ancak Manchu İmparatorluğu çökmesi sonucu 1911 yılında egemen devlet olarak bağımsızlığını kazanabilmiş fakat o dönemin şartları gereği ne Rusya ne de diğer devletler Moğolistan’ın bağımsızlığını tanımışlardır (Ginsburg, 1995:460).

Moğolistan, 1921 yılında Bolşeviklerin yardımıyla bağımsızlığını kazanmış fakat bunun sonucunda Moğolistan’da Sovyet etkisi artmaya başlamıştır. 1921 – 1990 döneminde Moğolistan SSBC’ nin etkisi altında, Sovyet Bloğu’nun en sadık üyesi olmuştur. Moskova’nın Moğolistan’a yönelik politikası temelde coğrafi ve stratejik mecburiyetinden kaynaklanmaktaydı (Batbayar, 2002:21).

1912’de Çin’de Mançu hânedanının yıkılmasıyla Moğol prensleri Rusların da yardımıyla Moğolistan’ın bağımsızlığını ilân etmişlerdir. Çinlilerle mücâdeleye girişen Moğollar, 1915’te Çin’e de bağımsızlıklarını tanıtmayı başarmışlardır. Çin – Japon Savaşı sırasında Moğolistan’da yeraltı faaliyetleri ile komünist

hareketler başlamıştır. Japonya'nın Kuzey Çin'e girdiği 1935 – 1937 yıllarında Moğolistan da işgâle uğramış ve mahallî muhtar bölgeler kurulmuştur. 1945'te İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesiyle birlikte ülkedeki bağımsızlık yanlısı örgütler faaliyetlerini komünizm paralelinde devam ettirmişlerdir. Komünizme karşı mücadele eden örgütlerin zayıflatılması sonucu İç Moğolistan, Çin'in hâkimiyetinde muhtar hâle getirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dış Moğolistan'da, ABD ve İngiltere'nin tavsiyesiyle, Moğolistan Halk Cumhuriyeti kurulmuştur.

20 Ekim 1945'te referandumla bağımsızlığını ilân eden Moğolistan, önce Milliyetçi Çin tarafından tanınmıştır. 1946'da Moğolistan Halk Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği aralarında ittifak imzalamışlardır. Moğolistan 1961'de Birleşmiş Milletler Örgütüne kabul edilmiştir. Sovyetler Birliği'ndeki ve Doğu Avrupa'daki komünist yönetimlerinin çöküşü komünizmle yönetilen Moğolistan'ı da etkilemiştir. 1990'da çok partili sisteme geçilerek; ekonomik, sosyal ve siyasal reformlar yapılmaya başlanmıştır. 1990'ın Temmuz ayında ilk çok partili seçimler yapılmıştır. Moğolistan'da bulunan Rus birlikleri yapılan anlaşma sonucu geri çekilmişlerdir (Amar,1997:23).

1990 yılından itibaren Moğolistan'ın hangi bölgeye dahil olduğu tartışma konusu olmaya başlamıştır. Bu sadece akademik bir çalışma konusu değildir, aynı zamanda Moğolistan'ın ekonomik açıdan bağımsız bir ülke konumuna yükselebilmesi için hayati bir önem taşınmaktadır. Soğuk Savaş döneminde Moğolistan Sovyet öncülüğündeki Doğu Bloğu'nun güvenlik çemberine dahildi. Bu güvenlik çemberi Moğolistan'ın doğusundan Berlin duvarına kadar uzanmaktaydı. Moğolistan coğrafi olarak Asya'da yer almasına rağmen siyasi, ekonomik ve ticari olarak

Varşova Paktı ülkelerine bağlıydı. Rusya Federasyon kendi dost ve kardeş, ülkelerine de önemli güvenlik güvencesini sağlamaktadır. Rusya Federasyon'nun yıkılmasıyla Moğolistan en yakın müttefikini kaybetmiş ve Moğolistan yeni müttefik arayışlarına yönelmiştir. Moğolistan Rusya Federasyon'nun yarattığı boşluğu doldurmak için büyük devletler dışında bölgesel örgülere de büyük önem vermektedir.

Moğolistan coğrafi bakımından Orta Asya'da yer almaktadır. Orta Asya bölgesini belirleyen etkenler soy, coğrafya, tarih ve göçebe kültürüdür. Bütün bu unsurlar Moğolistan'ın Orta Asya bölgesine dahil olduğunun kanıtıdır. Orta Asya bölgesi çok eskiden beri kendinden söz ettirmekte ise de Asya Pasifik bölgesi, Kuzey Doğu Asya bölgesinin sosyal, siyasal ve ekonomik işbirliğini düzenleyen mekanizması daha istikrarlı hale gelmemiştir. Bunun sonucunda ticari, ekonomik, kültür ve turizm alanlarında işbirliğinin yeni boyutlara ulaşmıştır. Otoyolları ve iletişim konusunda da gelişmeler yaşanmıştır fakat bazı nedenlerden dolayı Orta Asya bölgesinde aktif, geniş, çaplı büyük bir sistem oluşturma ihtimali düşüktür (Baldoo, 2003:251).

1990 yılının başında dünyada esen küreselleşme rüzgarı ve Moğolistan'a gelen demokrasi sayesinde çok sayıda parti kurulmuştur, fakat bugün bunların çok azı faaliyetleri sürdürebilmektedir. Örneğin 2000 yılındaki parlamento seçiminden önce 24 parti resmi olarak kaydedilmişti. Seçimde birçok parti başarısız olunca faaliyetlerini durdurdu ve seçimden hemen sonra sadece 18'i faaliyetlerini sürdürmekteydi (Batbayar, 2002:62).

Moğolistan Devrimci Halk Partisi 75 yıldır hiç ara vermeden iktidara kalmayı başaran dünyadaki tek parti olabilmişti. İkinci Dünya savaştan sonra Sovyetler Birliği'nden gelen yüklü miktarda ekonomik yardım Moğolistan Devrimci Halk Partisi'nin ülke içinde hayat standartlarının yükseltmesine, iyi sağlık ve eğitim programları getirmesine, hatta göçebeliği kaldırmasına yardımcı olmuştur. Özellikle kırsal kesimde refah ve istikrarın simgesi haline gelmiş olan Moğolistan Devrimci Halk Partisi'nin meşruluğuna daha iyi yaşam koşulları katkıda bulunmuştur. Parti aynı zamanda Çin işgalinden ülkeyi kurtaran 1921 devrimini yöneten ulusal kahraman Sukhbaatar ile bağlarının kuvvetlendirmektedir.

Moğolistan Halk Devrimci Parti kamu sektörünün her alanında kendi ağını örmüş ve bütün herkesi sıkı denetime tabii tutmuştur (Ginsburg, 1997:64).

1990 yılında ilk parlamento ve 1992 yılında Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin gerçekleştirilmesi Moğolistan Halk Devrimci Parti'nin gücünü kırmıştır.

Moğolistan parlamenter demokrasi ile başkanlık sistemi sayılabilecek bir siyasi yapıya sahiptir. Cumhurbaşkanının yasaları veto etme yetkisi bulunmakta, ancak 76 sandalyeli tek meclisten oluşan parlamento 2/3 çoğunlukla (51 oyla) bu vetoyu aşabilmektedir. 1992 yılında ilk kez çok partili seçim yapılmış olup bunun sonucu olarak 13 Ocak 1992 tarihinde yeni Anayasa kabul edilmiştir. Yeni Anayasa ile insan hakları, özel mülkiyet ve güçler ayrılığı üzerine dayanan bir devlet yapısı oluşturulmuştur. Yasa yapma yetkisi, Moğolistan Büyük Millet Meclisinindir (Great Kural). Bu yetki devredilemez. Yasa konusu olan düzenlemeler, başka kamu kuruluşlarına bırakılamaz. Yasa önerme yetkisi, Bakanlar Kurulu ve milletvekillerine aittir. Bakanlar Kurulu'nun yaptığı öneriye "tasarı" denir. Meclisin yasa olarak kabul

ettiği metin, yetkililerce bir öneriye dayanmasa bile geçerlidir. Yetkili organlarca yapılan öneriler, Meclis tarafından görüşülür ve karara bağlanır. Tasarılar, Meclisin genel kuruluna gelmeden önce, kural olarak ilgili komisyonlarda incelenir. Bir tasarinın yasalaşması için Meclisçe kabul edilmesi gerekir. Yetkili organlarca yapılan öneriler, Meclis tarafından görüşülür ve karara bağlanır. Tasarılar, Meclisin genel kuruluna gelmeden önce, kural olarak ilgili komisyonlarda incelenir. Bir tasarinın yasalaşması için Meclisçe kabul edilmesi gerekir (TİKA, 2005:29).

Meclis, Anayasa'nın 25. maddesinde belirtilen özel hak ve yasa ile belirtilen diğer haklara sahiptir. Meclis'in yetki süresi 4 yıldır. Moğolistan parlamenter sistemle yönetilen bir ülke olup, milletvekili seçimleri 4 yılda bir yapılmakta ve 76 milletvekili seçilmektedir. Meclis'te, en az sekiz sandalye sahibi olan partiler meclis grubu kurabilmektedir.

1990'lı yılların başına kadar Moğolistan ekonomisi, Sovyetler Birliği'nde uygulanan politikalar paralelinde merkezi planlama ile yönetilmiştir. 1950 yılındaki Çin ve Sovyet yardımı ile modernizasyon başlamış ve tarımda kolektivizm 1959'da tamamlanmıştır. 1960'lardan sonra Comecon yardımı sanayileşme, alt yapı ve şehirleşmeye katkıda bulunmuştur (Kavuncu, 2006:35).

Populasyonun %90'dan fazlası etnik olarak Moğol'dur. Diğer büyük etnik grup olan Kazaklar ise populasyonun %6'sını oluşturur ve Batı Moğolistan'da, özellikle Bayan – Ulgii Aymağı'nda yaşarlar.

Khalkh etnik grup, genel olarak yerleştikleri bölge esasında dört ana kısma ayrılır; Eljgen Khalkhları, Evenhem halkhları, Tov Khalkhları, Borjigon Khalkhları.

Populasyon un yüzde %80'ini teşkil eden Khalkhlar, Moğolistan'da elan dominant etnik gruptur. Khalkh kadınları, geleneksel olarak, çok geniş vatkalı çok farklı bir del diyerler. Khalkh kadınlarının saç biçimi de, 5 – 10 kg, gümüş ve başka değerli taşlarla dekore edilmiş bir garuda kuşuna benzetilmiş haliyle, diğer gruplarındakinden çok değişiktir. Khalkhlar ateşi ve gökyüzünü simgeleyen kırmızı ve maviyi çok severler. Khalkh soyluları, Moğolistan'ın Mançuyalıların kontrolü altında olduğu “siyah yıllar” boyunca muhtelif kostümler giydi. Khalkh soylusu, sıradan ahaliden farklılığını simgelemek için tepede bir asalet düğmesi olan bir başlık takardı (Kavuncu , 2006:30 – 31).

Barga halkı yerleşim olarak Sibiriya'daki Baykal Gölü bölgesinde oturan bir halktır. 1560 kişilik bir nüfusa sahiptir Dornod ve Tuv illerindeki uzak alanlarda yaşarlar. Barga kostümlerinde, diğer gruplarındakinden çok daha fazla gümüş vardır. Bir Barga kadınının başı 20 kg gümüş taşıyabilir. Barga kaftanları farklıdır: onlardaki gümüş takılar geyik ve tabii manzaralarla süslenmiştir.

Oyrat Moğollarının devamıdır. Bayad grubu, asıl olarak Khyargas, Tes, Malchin ve Zuungobi ilçelerinde (Uvs aймаğında) yerleşmişlerdir ve Moğol populasyonunun %1.2'sini oluşturur. Özel günlerde, Bayad kadınları, çok geniş yenli, siyah kadifeyle süslenmiş bir tsegdeg kaftan giyerler. Bargad halkı menekşe rengini sever. Onlar, iki saç örgüsünün köşesine karmaşık bir dekorasyon takarlar. Bayad erkekleri, günlük olarak geniş bir siyah süs ve yakalı bir del giyerler. Kışın, sazgai denilen bir başlık takarlar (Kavuncu, 2006:35).

2.1 Tarihte Türk Moğol ilişkileri

Tarihte Türk Moğol ilişkileri genelde eski tarihi dönemi kapsar ve bu dönem aynı zamanda ortak bir coğrafyanın paylaşıldığı bir dönemdir. Ama bu ilişkilerin üzerinden günümüzde asırlar geçmiş ve başka, coğrafyalarda başka dini sahalarda bu halklar kendilerine yeni yaşam sahaları bulmuşlardır. Son 600 yıldır dolaylı bile bir temas söz konusu olamamıştır, artık bu geçmiş deki ilişkiler halkların hafızasından silinmiş sadece tarihçilerin ve bu konu ile ilgili akademisyenlerin konusu durumuna gelmiştir. Eski dönemlerde kabile oluşumlarının sık sık değişmesi ve belirgin sosya-kültürel açılımın olmaması bu halklar arasında kim Türk kim moğol olduğunu belirsiz kılmış bu yüzdende kesin kültürel coğrafi ayrışmanın olmamasından da kaynaklanan sebeplerden dolayı birbirlerine karşı belirgin bir imaj oluşturduğunu söyleyememektedir.

“... 2. yüzyılında Moğolistan’ın politik sahnesi Kinler’e yenilen Hitaylar’un yarattığı boşluğu doldurmak için tüm kabileler arasında çıkan sürtüşmelerle tanımlanabilir. Bu kabileler Türk – Moğol olarak tanımlamak belki daha doğru olacaktır”. Çünkü hepsi ya Türkçe ya da Moğolca konuşmakta ve evlilikler kabileler arasında gerçekleşmekteydi. Erkeklerin kendi kabilelerinden kızlarla evlenmeleri kesinlikle yasaklanmıştı”... (Marshall, 2006:9).

Şu veya bu kavim ethnographique kökenli yaşayış özellikleri arasındaki bağlar şimdiye kadar tespit edilememiştir; tarihte ilk olarak adı göçebe kavimlerin hangi ethnographique ve linguistique gruplara bağlı oldukları, onlardan hangilerinin Türk , Moğol veya Tunguz oldukları tartışmalı bir sorundur (Barthold, 2006:4).

O dönemlerde genelde göçebelerle yerleşik halklar arasından bir imaj söz konusu idi. Buna en güzel olarak eski göçebeler ile yerleşik halkların birbirleri ile olan düşüncelerdir. Yerleşik toplumlarla bozkır göçerleri arasındaki ilişkiler hiçbir zaman kolay olmamıştı”... Çin kültür ve ideolojisinin yalnız reddetmekle kalmayıp, sağladığı bazı somut ürünler dışında, pek değerli bile bulmuyorlardı. Göçelerin görüşüne göre Çin halkının büyük bir çoğunluğu yaşamlarını dizlerinin üstünde toprağı eşeleyerek geçirmekteydi. Göçer atlılara köylü çiftçileri hoş görmek düşerdi; çünkü bir at kadar bile değerleri yoktu. Aslında bu horgörü karşılıklıydı. Çinli hükümet görevlileri, sınırlarının ötesindeki atlı kavimler nasıl geçinilmesi gerektiği konusundaki tüm yazışmalarında, kuşlar ve hayvanlar gibi sık sık göç eden insanlarla doğru dürüst bir ilişki kurulamayacağını belirtmekteydiler. Sonuç olarak ki toplum arasındaki ilişki basit çizgiler üzerinde gelişti. Çinliler zaman zaman karşılaştıkları atlıları sel ya da açlık gibi doğal felaketlerle eşdeğerde tuttular ve saldırılardan kurtulabilmek için önemli miktarda rüşvet vermenin yeterli olacağına inandılar. Buna karşılık, atlılar da Çinliler’i talan edilmesi gereken bir kaynaktan daha değerli bulmuyorlardı (Marshall, 1996:6).

Cengiz Han döneminde Anadolu Türkleri ile bir temas sağlanmamıştı. Ölümünden sonraki halefleri ilk defa Anadolu Selçuklu devleti ile karşı karşı ya gelmiş 1243 yılında köse dağ savaşı yapılmıştır. Bu savaş sonrasında bir süre Moğol İmparatorluğu’nun etkisi Anadolu’da görülmüştür. 1246 yılında Selçuklu Moğol kağanına tabi olmuştur. 1258’de ilhanlıların Bağdat’ı alıp tebrize yerleşmeleri Anadolu’nun kontrolünü kolaylaştırmıştır (Öztuna, 1996:30).

2.2. Günümüzde Türk- Moğol ilişkiler

Moğol kültürü göçebelikten gelmektedir. Moğolistan'ın sert ve soğuk iklimi, çok geniş olan Gobi çölünün varlığı bu topraklarda göçebe topluluğu dışında başkalarının yaşamasına pek olanak vermemiştir. Göçebeler sert iklime kendilerini uyarlamak zorundadır. Hayvanlara yem bulabilmek için yüzlerce kilometre uzaklara gidebilmektedir. Göçebeler istediği yere gitme ve herhangi bir kapalı şehir tarafından sınırlandırılmadan özgürce yaşama alışkanlıklarına sahiptirler. 17.yüzyılın sonunda 20.yüzyılın başına kadar iki yüz yılın aşkın süre boyunca Moğolistan'ı kendi egemenliği altında bulunduran Manchu İmparatorluğu Moğolları göçebe kimliğini bozacak herhangi bir faaliyette bulunmamıştır.

Moğolistan Türklerin “unuttukları” anavatandır. Yirminci yüzyılda bağımsızlığını kazansa da günümüzde Rusya ve Çin arasında sıkışıp kalan coğrafyasıyla Moğolistan Türkiye'deki akademik çevrelerin ilgisinden uzak kalmıştır. Küreselleşme sürecinde uluslar arası sisteme eklemlenme çabası içindeki Moğolistan Türkiye'yle de ilişkilerini geliştirmektedir.

20.yüzyılında ivme kazanan teknoloji, iletişim ve ulaşım alanındaki gelişmeler, ülkeler arasındaki ilişkileri yoğunlaştırmış ve bunu paralel olarak uluslararası ilişkilerde işbirliğinin önem de giderek artmıştır. Bu çerçevede, ülkeler arasında bilgi ve teknoloji transferinde ek bir kaynak oluşturan ve idari sosyal ve ekonomik altyapıların uyumlulaştırılmasına katkıda bulunan tekniği işbirliği ve yardımlar da önem kazanmıştır.

Moğolistan'la Türkiye'nin siyasi ilişkileri mükemmel denilebilecek seviyededir. Türkiye ile Moğolistan arasındaki diplomatik ilişkiler 24 Haziran 1969'da kurulmuştur. Sovyetler Birliği döneminde son derece sınırlı düzeyde kalan ikili ilişkiler 1990'lardan sonra canlılık kazanmıştır. Bu tarihten itibaren iki ülke arasında Cumhurbaşkanı, Başbakan ve çeşitli düzeylerde çok sayıda üst düzey ziyaret gerçekleştirilmiş ve 30 civarında anlaşma ve protokol imzalanmıştır (TİKA, 2005:88).

Ulaanbaatar'da mukim Büyükelçiliğimiz 1996 yılında, Moğolistan'ın Ankara'daki mukim Büyükelçiliği ise 1997 yılında açılmıştır. Türkiye – Moğolistan Karma Ekonomik ve Ticaret Komisyonu Toplantısı 3. Dönem Toplantısı 24 – 26 Eylül 2001 tarihleri arasında Ankara'da yapılmıştır. Moğolistan tarafı anılan toplantıya Eğitim Bakan A. Sanjid başkanlığında on kişilik heyetle katılmıştır. Türkiye ile Moğolistan arasındaki ticari ve ekonomik ilişkiler son derece sınırlı düzeydedir. Bunun temel nedeni, iki ülke arasındaki mesafenin uzak olması ve dolayısıyla ticarete konu olan malların ulaşım bedellerinin maliyet artırmasıdır. Bununla birlikte, iki ülke arasında bavul ticaret yapan Moğol vatandaşları mevcuttur. Bavul ticaretinde yılda 7 – 8 milyon dolarlık bir hacim olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye ile Moğolistan arasındaki, toplam ticaret hacmi 2003 yılında son yıllardaki en yüksek değerine ulaşarak 3.1 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamın 1.3 milyon dolarını ihracatımız 1.8 milyon dolarını ise ithalatımız oluşturmuştur. 2004 yılında ise ihracatımızdaki artıştan kaynaklanan yeni bir tepe noktasına ulaşılmıştır. 2004 yılında ihracatımızda %90 civarında artış görülürken ithalatımızda ise %64'e yakın düşüş görülmektedir (Tserenchimed, 2000:30).

Moğolistan'da Türkçe konuşanların sayısı, gerek Türkiye'de eğitim gören, gerekse bu Moğolistan'da bulunan Türk Koleji'nden mezun olan veya Moğolistan Milli Üniversite Moğol Dilli ve Kültür Fakültesi Türkoloji Bölümü ile Altay Dili Bölümlerinden mezun olan öğrenciler ile her geçen gün artmaktadır.

Türkiye ile Moğolistan arasındaki tarihi ve kültürel bağlar, Moğol halkı nezdinde Türkiye'ye karşı ilgi uyandırmaktadır. Moğolistan'da bulunan Göktürk dönemine ait eserler üzerinde (Bilge Kağan, Köl Tigin, Tonyukuk) sürdürülen Proje çalışmaları 2000, 2001, 2002 ve 2003 yıllarında da devam etmiştir. Çalışmalar başkent Ulaanbaatar'a 360 km, mesafe'de bulunan Bilge Kağan ve Köl Tigin anıt bölgesinde yoğunlaşmıştır. Proje ile ilgili olarak Moğolistan Eğitim ve Bilim bakanlığı ile Bakanlığımız arasında 1994 yılında bir anlaşma imzalanmıştır. Anılan anlaşma Moğolistan Parlamentosu tarafından da onaylanmıştır. Proje çalışmaları 2000 – 2004 yıllarını kapsayan Moğolistan Hükümet Programı'nda yer almaktadır (TİKA, 2005:113).

Moğolistan Eğitim, Kültür ve Bilim İşbirliği ile yürütülen Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi saha çalışmalarında ortaya çıkarılan buluntular ile daha önce yapılan çalışmalarda bir araya getirilen Göktürk ve Uygur dönemlerine ait bazı eserlerin toplu halde sergilenmesini sağlamak üzere Moğolistan Milli Tarih Müzesi içerisinde Türk Kültür Varlıkları Teşhir Salonu yapılmıştır (Luvsandambın, 1999:26).

Moğolistan ile Türkiye arasında diplomatik ilişkilerin kuruluşunun 35'inci yıldönümü vesilesiyle Ulaanbaatar Büyükelçiliğimizce ile müştereken 28 – 29 Eylül 2004 tarihlerinde anılan bilgi şöleni düzenlenmiştir.

Başkanlığımız ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası arasında 12 Haziran 2000 tarihinde geçerlilik süresi 13 yıl olan “Bankacılık ve Merkez Bankacılığı Alanında İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. Proje ile, merkez bankacılığı ağırlıklı olmak üzere “Bankacılık ve Merkez Bankacılığı” alanında ihtiyacı duyulan konularında eğitim programları düzenlemek ve uygulanmak; bu konularda ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmak; dünyadaki gelişmeleri takip etmek; karşılıklı bilgilendirmek ve teknik yardım amaçlanmaktadır (Dugersuren, 1998:35)

Moğolistan Kuzey Doğu Asya ülkeleriyle işbirliğini gerçek anlamda 1990’da başlatmıştır. Bu İşbirliği son yıllarda genişlemekte, siyasi, ekonomik ve sosyal – kültürel hayatın yönlerini de içine alarak daha derin anlam kazanmaktadır. Moğolistan Hükümeti bölgesel ekonomik işbirliğine katılmak için eylem programında Asya Pasifik bölgesinde dış politika izlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu amacı gerçekleştirmek için bölgesel ekonomik kuruluşlarla ilişki kurarak faaliyetlerine katılmaya önem göstermektedir.

Geçtiği yıllarda Moğolistan, ticari ve ekonomik işbirliği, yatırımını destekleyecek, karşılıklı koruyacak ve çifti vergiyi önleyecek ticari ve ekonomik ilişkileri düzenleyen hukuksal belgeleri imzalamıştır. Kuzey Doğu Asya’nın hemen hemen her ülkesiyle Moğolistan bu konuda anlaşma imzalamıştır. Dış Ticaret ve ekonomik işbirliğinin eşit ve karşılıklı kazancı ilkeyi temel alarak mümkün olduğunca serbest, açık, uluslar arası standarda uygun politikanın izlenmesi Kuzey Doğu Asya ülkeleriyle ticari ve ekonomik ilişkileri genişletecek uygun ortamı hazırlamıştır (Baldoo, 2003:206).

KEK Toplantısı öncesinde, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) tarafından 21 Eylül 2001 tarihinde İstanbul’da Türk Moğol işadamları için bir toplantı düzenlenerek Türkiye – Moğolistan İş Konseyi’nin kurulması sağlanmıştır. Toplantı sırasında Türk ve Moğol işadamları arasında çeşitli ticari görüşmeler de yapılmıştır. Türkiye ile Moğolistan arasında “Eğitim Bilim, Kültür ve Spor Alanında İşbirliği Anlaşması” 29 Mayıs 1992 tarihinde Ankara’da imzalanmıştır. Anılan Anlaşma, Bakanlar Kurulu’nun 11 Kasım 1994 tarihli 94 – 6205 sayılı Kararıyla onaylanmış ve 26 Aralık 1994 tarihli 22153 Resmi Gazete ‘de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Hükümetimizce verilen burslar çerçevesinde Moğolistan’a 2002 – 2003 öğretim yılı için 50 adet yüksek öğretim bursu tahsis edilmiştir. Halen 500’i aşkın Moğol öğrenci Türkiye’de öğretim görmektedir. Öte yandan Moğolistan’a faaliyet gösteren özel Türk – Moğol okullarından mezun olup da Türkiye’de öğretim gören yaklaşık 100 öğrenci bulunduğu belirtmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı da Kazak asıllı Moğol vatandaşı Müslüman öğrencilere Türkiye’de dini eğitim için burs vermektedir. Bu çerçevede Diyanet İşleri Bakanlığı’na bağlı kuran kurslarında eğitim görmek üzere 2000 – 2001 eğitim – öğretim yılı için 30 öğrenciye, 2001 – 2002 eğitim – öğretim yılı için ise 60 öğrenciye burs tahsis edilmiştir. Ayrıca 10 Kazak din görevlisi 2001 yılı içinde Türkiye’de gerçekleştiren üç ay süreli mesleki eğitime katılmıştır.

Sorun

Bu çalışmada Moğollar arasında, Türklere yönelik nasıl bir algısı olduğu, Türkler denilince akla ilk olarak ne geldiği, Moğolistan’da Türk imajının ne yönde olduğu ve nasıl ilerlediği incelenecektir.

Bu çalışmada aşağıdaki sorun alanlar değerlendirilmektedir:

Moğolistan ve Türkiye arasında nasıl bir ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki bulunmaktadır? Bu ilişkilerin pozitif ve negatif yanları nelerdir? “Türk İmajı” nedir ve Moğolistan’da nasıl tanımlanmaktadır? Türklere karşı en kuvvetli duygular nelerdir? Türkler en çok hangi kaynaklarından tanınıyor? Moğollar ile Türkler arasında ortak noktalar var mı? Moğolistan’da Türkiye’nin ve Türkler’in imajının oluşmasına daha çok tarihi olaylar mı ya da yeni Türk politikasının yaklaşımları mı etkilemektedir? Moğollar, Türkler ve Türkiye hakkında ne düşünüyorlar? Türklerin ve Türkiye’nin Moğolistan’daki imajı olumlu mudur? Türklerin ve Türkiye’nin sosyo – kültürel ve ekonomik imajı hangi kaynaklardan oluşmaktadır? Genel olarak Türkiye’nin ve Türklerin imajı Moğolistan’da nasıldır?

Bu soruların cevabı bu araştırma ile bulunmaya çalışılacaktır. Bu çalışmanın gelecekte yapılacak olan araştırmalar için bir başlangıç noktası olacağı ümit edilmektedir. Ayrıca okuyanlara, geçmişi unutmadan günümüz gerçeklerini keşfedip güzel bir gelecek hazırlamalarında bu çalışmanın bir teşvik olacağı düşünülmektedir.

Amaç ve Önem

Bu araştırmada Moğolistan'daki Türkiye ve Türkler hakkında imajın ne olduğu ve ne yönde ilerlediğini bulmaktır. Türkiye ve Türkler hakkındaki olumlu ve olumsuz nitelikler incelenip ileri ki dönemlerde bu konu hakkında nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konusunda önerilerde bulunmaya ve Moğolistan'da Türkiye ve Türkler hakkındaki imaja etki eden faktörlerin ne olduğu ve nerelerden kaynaklandığını tespit etmeye çalışacaktır.

Türkiye ile Moğolistan arasında kültürel bağlamda doğru noktalardan temaslar kurulmuş ve bu ilişki eğitim alanına taşınmıştır. Moğolistan'ın yurt dışında okuyan öğrencilerinin içinde Türkiye ise Çin, Rusya ve Kore'den sonra en çok öğrencinin okuduğu ülke konumundadır. Buna rağmen Türkiye'nin tanınmışlığı konusunda yeterli bir ilerleme kaydedilememiştir. Çünkü bu öğrenciler mezun olduktan sonra ekonomik sebeplerinden dolayı ya Avrupa ülkelerine geçmekte ya da uluslararası firmalarda istihdam edilmektedirler.

Bu araştırma Moğolistan'daki Türk imajının üniversite öğrencilerine yönelik olarak uygulanan bir alan araştırmasıyla ortaya çıkarmayı hedeflenmektedir. Moğolistan'daki Türk imajı ile ilgili daha önce bir akademik çalışma bulunmadığı için Moğolistan'daki üniversite öğrencilerine yönelik uygulanan bir alan araştırmasıyla Türk imajının ortaya çıkarılması sağlanacaktır. Moğolların Türkiye ve Türkler hakkındaki düşüncelerini sosyo – kültürel, ekonomik açıdan araştırdıktan ve bu bilgileri bir bütün haline getirdikten sonra Türklerin ve Türkiye'nin Moğolistan'daki imajı ortaya çıkmış olacaktır.

Bu alanda yapılacak olan araştırma hem Moğolistan hem de Türkiye için çok önemlidir. İster işadamı, ister politikacı, ister bilim adamı olsun onların tüm çalışmaları ve bu çalışmalardaki verimlilik Moğolistan'daki Moğollar ile iletişimlerine bağlıdır. Türkiye ve Moğolistan'ın farklı dinlere ve din çevrelerine mensup olması ve televizyon internet kanallarında dünya enerji bölgelerinde yer alan İslam ülkelerinin devamlı şiddet olayları ile gündeme gelmesi, ortak kültürel değerlere rağmen Türkiye imajını etkilemektedir. Türkiye'nin etrafında süregelen sıcak çatışmalar ve terör hareketleri dışarıdan Türkiye'yi ekonomik ve sosyal olarak istikrarsız bir ülke imiş gibi izlenim yaratmaktadır. Bu da, iki ülke arasındaki sosyo – ekonomik ilişkilerin daha etkin ilerlemesini engelleyen bir durum arz etmektedir.

Her ne kadar iki ülke birbiri açısından yakın coğrafyalarda olmamasından kaynaklanan siyasi ekonomik öncelikler içerisinde bugün tam olarak bulunmasa da günümüzde küreselleşen dünya ve ekonomide birbirlerine fayda ve avantaj sağlayacak bir çok ortak noktayı ileride bulabilirler. Aralarında ortak kültürel bağlar olan ülkelerin ilişkilerinin de daha kalıcı olduğu düşünüldüğünde bu çalışmanın önemi daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkeler arasındaki sosyal kültürel ve ekonomik ilişkilerin gelişmesinde ülkelerin çıkar öncelikleri birinci durum oluşturmaktadır. Çıkarları belirleyende verimlilik ve istikrar meselesidir. Bu meseleler de direk olarak ülke imajı ile bağlantılıdır. Moğolistan'daki Türk imajını bu açılardan araştırdıktan ve bu bilgileri bir bütün haline getirdikten sonra Türklerin ve Türkiye'nin Moğolistan'daki imajı, yapılan alan araştırması kapsamında ortaya çıkmış olacaktır.

İlgili İncelemeler

Bu çalışmada araştırma konuya esas olan verilerin dayanak noktasını Moğolistan'daki üniversite öğrencilerine yönelik yapılan anket çalışması oluşturmaktadır. Ankete konu olan Moğolistan üniversite gençliği genelde öğrenimlerini başkent Ulaanbaatar'da sürdürmektedirler.

Bunun dışında Moğolistan'da Hunlar ve daha sonraki Türk – Moğol halklarının geçmişte bıraktığı eserler ve bu eserler hakkındaki çalışmalarda incelenmiştir. Bunlar içinde özellikle Moğolistan'ın Arhangay bölgesinde bulunan Göktürk yazıtları önemli bir yer tutmaktadır bu yazıtlar Moğolistan'da yaşayan halkların kendileri hakkında kendi ağızlarında yazdıkları ilk eserlerdir. Hüseyin Namık Orkun Türkiye de bu eserleri toplu olarak ilk yayınlayan kişilerden biridir. Bu yazıtlarda eski Türk Moğol halkları hakkında ilk bilgileri bulmak mümkündür. Yazıtlarda Tatabí, Kitan ve Otuz tatar adı altında bazı Moğol boylarından bahsedilmektedir.

Cengiz Han'ın Moğol İmparatorluğu'nu kurduğu dönemleri anlatan Cengiz Han'ın torunu Kubilay döneminde 1240 yılında Moğolca kaleme alınan “Moğolların gizli tarihi”nde Moğollar ve Türkler hakkındaki ilk bilgilere rastlanmaktadır. Bu eserde Prof. Dr. Ahmet Temir tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Moğol sosyolojisi konusunda dünyaca ünlü bilgin B.Y.Vladimirtsov'un kaleme aldığı “Moğolların İçtimai Teşkilatı” da Moğol toplumunun sosyolojisi konusunda önemli ipuçları vermektedir. Bu eserde Vladimirtsov Moğolların dünyaya bakış açılarını tarihsel içeriğiyle açıklamaya çalışmıştır. Bu eserde moğol toplumuna

Budizm'in nasıl nüfuz ettiği ne gibi aşamalar geçirdiği, sosyolojik ve siyasal bakımdan Moğol toplumunu Altay kültürünün bir parçası olmaktan Uzakdoğu kültürlerine yaklaştırdığı da açıklanmaktadır.

“XVI. yüzyılın ikinci yarısında, Cengiz Han'ın oğullarının galibiyeti belirdikten sonra ve Moğolistan birkaç Hanlık'a ayrıldığı devirde Moğollara Tibet'ten Budizm'in yeni bir mezhebi nüfuz ediyor. Moğol toplumunun hayatında büyük bir rol oynamış olan bu mezhebin adı Sarı kalpaklılar tarikatıydı ve Dzonkava tarafından tesis ve teşkil edilmişti. Moğollara daha cihanşümul imparatorluk devrinde girmiş olan ilk Budizm tamamı ile sönmemiş ise de onun toplumsal önemi yoktu ve herhalde eski asırlardan kalmış olan şamanizmden daha büyük rol oynayamıyordu (1995:263).

Vladimirstov, Moğolların siyasal olarak Çin'deki Mançu yönetimine tabi olmasında da Budizm'in etkisini şöyle açıklamaktadır:

“Mançuryalılara önderlik eden feodal aristokratlar çevresi XVII. yüzyılında iptidalarında bunun aksine şöyle bir istifadeli vaziyette bulunuyorlardı.

... Moğol Feodalleri onları tercih etmişlerdi...

“Moğol toplumu Tibet Budizm'inin en gayretli savunucularından idi. Mançu Sarayı çevresi ise bu Budizimi kabul etmekle kalmayıp onun yüksek hamisi olmuştu; daha fazlası Mançu imparatoru halk kitleleri nazarında Buda üluhiyetinin timsali, az kala Buda kilisesinin reisi olmuştu. Buda ruhani feodalleri adedi çok olan manastırlar ve lamalar onda kendi dinlerinin ihtişam membaini kendi refahlarının inkişafını görerek tabiatıyla onun peşinden gittiler...” (1995:278 – 279).

Görüldüğü gibi Çin’de yönetimi ele geçiren Mançu Hanedanlığı Çin Budizm’ini değil Moğolların da kabul etmiş olduğu Tibet Budizm’ini almaları ve bunun lideri konumuna yükselmeleri Moğol toplumunun siyasal ve sosyal olarak daha hızlı bu çevreye entegre olmasına sebep olmuştur.

Moğolistan’ın ekonomik ve sosyal verilerini içeren iki raporda çalışmanın inceleme konusu olmuştur Bunlardan birincisi, Türkiye’nin Ulaanbaatar Büyükelçiliği’nin Ticaret Müşavirliği’nin hazırlamış olduğu Moğolistan 2006 raporu bir diğeri ise Türk İşbirliği Kalkınma İdaresi tarafından yayınlanan Moğolistan Ülke Raporu’dur. Bu raporlarla Moğolistan’ın ekonomik ve sosyal verileri incelenmiş, Türkiye’nin Moğolistan ile olan ilişkilerinin ne ölçüde olduğu rakamsal olarak tespit edilmiştir.

Bu raporların en büyük önemi hazırlayan kurumların devlet kurumları olmasıdır. Bu çalışmalarda yer alan veriler şifai bilgilere değil devletin ülkeler arası ilişkileri ve kendi iç faaliyetlerinin sonucunda tuttuğu resmi kayıtlara göre oluşturulmasıdır.

Bugün büyük bölümü Moğolistan sınırları içinde kalan topraklar, Türk tarihi, Türk dili, Türk kültür ve medeniyeti açısından büyük önem taşımaktadır. Zira bu topraklar, tarihte pek çok Türk boyunun ortaya çıktığı, kader birliği yaptığı, zamanla millet şuuruna erip devletler kurduğu ve gök kadar engin ülkelere sahip olduğu “kutlu geçmiş” in eşsiz mirasını üzerinde barındırmaktadır. Bu mirası oluşturan çoğu İskit, Hun, Avar, Göktürk, Uygur ... dönemlerine ait mezarlar, kurganlar, kaleler, surlar, barklar, şehir kalıntıları, petroglifler, dikili ve yazılı taşlar, heykeller, balballar, süs ve kullanım eşyaları, hem Türk Milleti’nin hem de Türk Milleti ile tarihte sosyal,

kültürel, siyasi, askeri, iktisadi ve ticari ilişkide bulunan milletlerin pek çok bilinmezine ışık tutacak “hazinelere” dir.

“Moğolistan’da dikili taşlara, kayalara, paralara, mühürlere, heykellere, saksılara kazınmış/yazılmış seksene yakın irili ufaklı yazıt bulunmaktadır. Bir kısmı Göktürk öncesine bir kısmı Göktürk dönemine, bir kısmı Göktürk sonrasına ait yazıtlar” bulunmaktadır (Alyılmaz, 2005:35).

Moğolistan’daki eski Türk yazıtları içinde en fazla tanınan ve üzerinde en fazla araştırma ve inceleme yapılmış olan Orhun Yazıtları’ndan Kül Tigin ve Bilge Kağan yazıtları, Höşöö Tsaydam bölgesindeki Orhun Irmağı civarında; Bilge Tonyukuk yazıtları ise Bayan Tsokto bölgesinde Tola (Tuul) Irmağı yakınlarındadır. Göktürk Kağanlığı döneminin kağan ve kumandanları için diktirilen ve Türk milletinin tarihi, yaşayışı ve inanışı hakkında değerli bilgileri içeren Orhun yazıtları, Türk dilinin tarihlendirilmesi söz konusu olduğundan, genelde araştırmacılar tarafından en eski yazılı belgeler olarak gösterilir.

“Kül Tigin Yazıtı’nın içerik bakımından gelişme bölümünü oluşturan doğu yüzünde 40 satırlık Göktürk harfli Türkçe metin bulunmaktadır. Yazıtın bu yüzünün tepeliğinin sağ ve sol taraflarında birbirine paralel “kurttan süt emen çocuk tasvirleri” ne; orta kısmında ise “teke/dağ keçisi damgası”na yer” verilmiştir (Dmitri, 1997:401 – 404).

Kuramsal Çerçeve

Kavram İmaj:

İnsanlar karşılaştıkları bir nesne veya olguya karşı dağınık bir gözle bakmak istemezler. İlk karşılaştığı bu nesne veya olguya karşı bir tutum takınmak onu çevrelemek ve ilk baştaki sınırlı az bir bilgi ile bir bakış açısı yaratmak ister. Böylece ilk belirsizliği aşarak daha sonraki adımını kendince güvence altına almış olur. İlk baştaki o sınırlı bilgi ya önceden edinilmiş kalıp yargılardır veya o an için o nesneyi olguyu algılama sırasında edindiği ilk bilgilere dayanmaktadır. İnsan doğası belirsizliği sevmez ve en temel isteklerinden biride güvenlik algısıdır. Önünü görebilmek ve bir sonraki attığı adımı ve tutumunu bilmek ister. Bu yüzden az bir bilgi ile bile karşısındaki nesne veya olguya karşı sınırlı bir bilgide olsa, onu bir kalıp, biçim, çerçeve içine alma eğilimi içine girer.

Bir şeyin imajı o imaja vücut bulduğu toplumunun kültürel değerleriyle, değer yargılarıyla iç içedir. İmajda esas olan o imajın doğru olması değil; işaret ettiği sembolik anlamdır. Sembolik aracılığa bağlı olarak imaj, zihnî ve hissî birçok unsurun katıldığı ferdi ya da cemali bir tasvirdir, bir resimdir. Ancak imaj donuk bir resim değildir; tersine onu yüklenen insanın “niyetine” göre akışkanlık gösteren bir yapısı vardır; her an değişir ve dönüşür. Bu hareketli yapısı imajı, tarihi süreçte onu üreten toplumun yazılı veya sözlü kültürü içerisinde yaşayan bir canlı kılar (Popescu, 2004:17).

Tez çalışmanın temel kavram olan imaj, “Türkiye ve Türklerin imajı” kavramlarını açıklamasına gerek vardır. İmaj kavramının geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. İmaj kavramının yüzyıllar önce ordusunu yöneten bir kralın, kendisini tanıtmak için savaşta kullanılan kalkanların üzerine “St. George” veya “Lorraine” haçı gibi bir işaret kullanmasıyla ortaya çıktığı söylenmektedir. Zaman içinde bütün ülkelerde şövalyelerin aynı işareti kullanması adet haline gelince, bu durum oldukça tehlikeli olmaya başlamıştır. Çünkü bütün ülkelerin ordularında aynı işaretin kullanılmasıyla birlikte, düşmanların karıştırılması tehlikesi ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, zaman içinde her ülke kendisini tanıtan işaretler ve amblemler geliştirmeye başlamıştır. Böylece, ortaya çıkacak karışıklıklar önlenmiştir. Daha sonra amblemler ülke bayraklarına uygulanmıştır.

“İmaj kavramı kimi çalışmalarda “imaj”, kimi çalışmalarda ise “imge” sözcüğü ile ifade edilmektedir.”Karşılaştırmalı Yazınbilim” in bir dalı olarak 19. yüzyılında ortaya çıkan “imge bilim” günümüzde bir bilim dalına dönüşmüştür. İmaj kavramının Türkçe’ye yerleşirken önemli ölçüde haksızlığa uğramış kavramlardan biri olduğu söylenebilir. Sözcüğe birçok farklı anlamlar yüklenmiştir. Bu anlamlar saçla, giyim tarzıyla ilgili fiziksel/somut anlamlar olduğu gibi, yalan, aldatıcılık gibi soyut anlamlar da olabilmektedir”. (Yıldız, 2002:20).

“İmaj konusunda yapılan çeşitli çalışmalarda imaj ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Genel anlamda “imaj”, imgelem yoluyla zihinde canlandırılan nesneler, durumlar, kavramlar ve semboller” olarak tanımlanmaktadır (Küçükkurt, 1987:167).

Tolungüç'e (2000:23) göre imaj; "reklamlardan doğal ilişkilere, içinde yaşanılan kültürel iklimden var olan önyargılara kadar çeşitli kanallardan elde edilen bilgi ve verilerin" değerlendirilip yorumlanmasıyla oluşmaktadır.

Aydoğan'a (2004:89 – 90) göre imaj; "pek çok faktörden oluşur ve bireylerin davranışlarının nesnelerden etkilendiğini" göstermektedir. İmajlar bireylerin bir varlık hakkında düşünmelerine yardımcı olur ve onların nesnelere yönelik hareketlerini etkiler. Yazıcı (1997:19) ise imajın; "gerçeğin bir sunumu olduğunu, gerçek ile nadiren çakıştığını, sadece bir yanılsama yarattığını, imajın bir objeye, kişiye etki etmesidir. Bu tanımlardan yola çıkarak, imajın bireylerin duygu ve düşüncelerini değiştirebilme gücüne sahip olduğu söylenebilir.

"Günümüzde hem bir kişinin kurumu ve çevresiyle, hem de bir ülkenin diğer ülkelerle olan etkileşim sürecinde bazı etkiler ve bu etkiler sonucunda oluşan bazı izlenimler bıraktığı görülmektedir. Zihinlerde oluşan ve imaj olarak tanımlanan bu izlenim, günümüzde herhangi bir kişi, kurum, ülke amaçlarının elde edilmesinde büyük önem taşıyan bir faktördür. Çevredekiler tarafından algılama biçimi o kişi, kurum veya ülkenin imajı olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanlar, ülkeler ve günlük yaşantımıza girmiş ürünler için kullandığımız birçok sıfatı kurumlar için de kullanabiliriz: çağdaş, iyi, kaliteli, temiz, dürüst, çevre dostu vs. Bu sıfatlar kurumların insanlardaki imajının dışı vurumudur. Yani, kurumun çevre tarafından algılanış biçimi" onun imajıdır (Peltekoğlu, 1998:280).

Vural'ın (1992:139) belirttiği gibi insanlar kurumlarla ilgili bilgi, deneyim ve yaşantılarına bağlı olarak oluşan imaj, iyi, kötü veya sıradan olabilir, fakat iyi bir imaj konusundaki belirgin özellikler kazandığı ve bunun için de çaba sarfedilmesi

gerektiğidir. Dolayısıyla bir nesnenin, kurumun veya kişinin algılanması olarak da tanımlayabileceğimiz imaj, günümüzde ülkelerin de uluslararası arenada nasıl algılandığına ya da nasıl algılanmak istediğine yönelik çalışmalara ışık tutmak açısından büyük önem taşımaktadır. Bir ülke sahip olduğu imajla uluslararası kamuoyunda iz bırakmaktadır. Doğru yapılan imaj analizleri ile ülkeler uluslararası kamuoyu nezdinde bulundukları yeri görebilmekte ve elde edilen sonuçlara göre imajlarını değiştirme veya pekiştirme yolunda stratejik çalışmalara girmektedirler. Çünkü küresel rekabet ortamında ülkelerin sahip oldukları olumlu imaj, taklit edilmesi güç bir rekabet avantajı olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası platformda sahip olunan imajın, o ülkenin itibarı açısından oynadığı rol büyüktür ve itibarlı bir ülke, uluslar arası karar mekanizmalarını etkileme ve uluslararası kamuoyu oluşturma gücünü elinde bulundurmaktadır. Bu da, tüm dünya ülkeleri içinde o ülkeye bir ayrıcalık kazandırmaktadır. Olumlu imaja sahip itibarlı bir ülke kendini diğerlerine kabul ettirmekte ve maddî manevî değerlerini dünyaya kolayca aktarabilmektedir (Gültekin, 2005:126).

İmaj, dilimize Fransızca'daki imge sözcüğünden geçmiştir, imgenin eş anlamlısıdır. Bu bağlamda imaj “daha önceki bir algılamadan zihinde oluşan ve bir sözcükle, görülen bir şeyler; ya da kimseyle çağrıştırılan zihinsel betimleme” dir (Büyük Larousse Ansiklopedisi, 1993). Başka bir deyişle imaj, “kendi kullanıldığı alandan başka bir alanda, benzerlik ve hatırlatmayla gerçeği çağrıştıran anlatım”dır. Fakat konumuzu oluşturan iletişim bilimsel ve sosyo – psikolojik açıklaması bakımından imaj, “bir kimsenin bir topluluğun vb. kendisine ilişkin olarak başkalarında yaratmak istediği ya da bıraktığı izlenim”dir (Ana Britanica Genel Kültür Ansiklopedisi, 1993). Daha açık bir anlatımla, kanallardan, reklamlardan

doğal (informal) ilişkilere, içinde yaşanılan kültürel iklimden, sahip bulunulan önyargılara kadar elde edilen bilgi ve verilen değerlendirilme yorumudur (Tolungüç, 2000:23). İmajlar, ideolojik bir bütünlük içeren grubun, içindeki kişilerce, kendi durumunu açıklığa kavuşturmak içinde oluşturulur.

İmaj genel olarak bir bireyin, diğer bir birey, grup veya organizasyon hakkında sahip olduğu izlenim, düşünce olarak tanımlanabilir. Karşısındaki insanda bir imaj oluşturma bilincine sahip olan ve bu imajın olumlu olmasını isteyen her kişi veya kurum, bunun için çeşitli çabalara girişmiştir.

Günümüz insanlarında bireysel, grup veya bir kurum hakkındaki izlenimi belirleyen imaj kavramının kökeninin sosyo – psikolojiden kaynaklandığı görülmektedir. İmaj kavramını Lippman, siyasi önyargıları tanımlamak için kullanırken, Gardner ve Levy ürün ve hizmet faaliyetlerinin sunum alanı ile sınırlandırmıştır.

Johanssen (Glöckler, 1995:153) imajı, “belli bir görüş objesi ile bağlantılı olan tüm tutum, bilgi, tecrübe, duygu, vb. bütünlüğü” olarak tanımlamaktadır (Malashenok, 2006:8).

“İmaj toplum içinde önceden var olan duygu ve inançlara göre oluşur. İmaj, zihinlerdeki çağrışımlar, hisler, tutumlar ve izlenimler ile bunların olumlu/olumsuz değerlendirmelerinden oluşur”. (Tolungüç, 2000:32).

“Bilinçli (bilinen/düşünülebilen) canlı ya canlı üstü bir varlığın, kendisini nasıl algıladığı sorusunun yanıtları, onun kimliği yada kimlikleri; başkasının o varlığı nasıl görüp değerlendirdiği, o varlıkla ilgili izlenimleri, yargıları ise toplum

kişinin imgeleridir. Bir varlığın imgesi, kendi, kişiliğiyle onu değerlendiren kişinin bileşkesidir”. (Güvenç, 1997:285 – 286)

“İmgeler, bir birine tıpatıp uymaz, uyuşmaz. İmgeler hızla oluşabilen, fakat kolay değişip, silinmeyen, toplumsal değer yargılarıdır. Kulaktan kulağa geçer, toplumun dilinde yaşar, yaşanır,” katmanlaşırlar (Güvenç, 1997:286 – 287).

Genelde insanlar kişilikler hakkında yargılarda bulunmak, nasıl insanlar oldukları konusunda tahminler yapabilmek için başkalarına ilişkin izlenimler oluşturlarken o anda var olan bilgi ve ipuçlarından yararlanırlar. Çok sınırlı bilgi ve ipucuna dayanarak başkalarına ilişkin izlenimler oluşturmak insanlarda önemli ve evrensel bir eğilimdir. İnsanlar başkalarında birbirileri ile tutarlı özellikler görme eğilimindedirler. Bu bakımdan kişilerin algılanması başka algılamalardan farklıdır. İnsanların bir başka kişiye ilişkin izlenimleri her zaman tutarlı olmak zorunda değildir. Belirli bir ortam ya karşılaşmada edinilen olumlu yada olumsuz bir izlenim bütün diğer durumlara ve açıkça ilişkisiz özelliklere genellenir (Popescu, 2004:19).

İmaj konusunda araştırmanın konusunu ülke imajı oluşturmaktadır. Burada bir ülkenin insanlarının diğer ülkenin insanlarını nasıl gördüğü konusu incelenmektedir. Ülkeler arasındaki imaj konusu da kişiler arasındaki imaj konusu gibi biraz imaja konu olan ülkenin diğer ülkenin yaşam sahasına çıkar alanlarına girdikçe imaj negatif yönde seyredebilmektedir.

Çıkar çatışması zaten olumsuz bir durum olduğu için, olumsuz fikirleride beraberinde getirecektir. Bu da negatif stereoiplere çağrışım yapacak ve imajın negatif yönde seyretnesine sebep olacaktır. Örneğin Türkiye sınır komşuları ile bu

tür çıkar çatışmaları yaşadığı için genelde bu ülkelerle imajı karşılıklı olarak olumsuz seyredebilmektedir. Örneğin; Türkiye'nin yakın komşuları Yunanistan ve Suriye ile olan imajı farklı, Türkiye için uzakta bulunan Arjantin ve Meksika ile imajı farklı olacaktır. Aynı durum Moğolistan'ın yakın komşuları içinde geçerlidir. Bunun dışında imajda tarihsel ilişkilerinde faktörü kaçınılmaz gibi görünmektedir. Örneğin; Çin'in Türkiye ile sınırı olmamasına rağmen tarihsel sebepler ve Orta Asya ile olan kültür ilişkileri bu ülke hakkındaki kanaatleri de genelde olumsuz kılmaktadır. Bu duruma örnek olarak Mariana Popescu'nun Moldova'da Türk imajı adlı yayınlamamış tez çalışmasında da rastlanılmaktadır. Bu çalışmada ülkeler hakkındaki duygular sorulduğunda genelde uzakta olan (Yunanistan) yada akraba (Romanya) olan ülkeler hakkındaki düşünceler daha müspet ama tarihsel olarak yaşam alanlarının en fazla çatıştığı Ruslar ve Türkler hakkındaki düşünceler daha menfi bir konumdadır.

Stereoipler bazen bakıldığı tarafa göre de farklı çağrışımlar yapmaktadır. Örneğin; savaş olgusunun olumlu stereoipi vatanseverlik kahramanlık vb. olduğu gibi olumsuz stereoipi de işgal, ölüm, şiddet vb. olabilmektedir. Savaş olgusunu kendi açısından değerlendiren ülke olumlu karşı taraf için de olumsuz stereoiplere göre değerlendirir.

Sınır sorunu açgözlülük, yardım, sevgi veya merhamet, ortak kültür, kardeşlik ve akrabalık çağrışımları yapabilir.

Bütün bu olumsuzluklara karşı Ahmet Tolungüç'ün sözleriyle rahatlıkla söylenebilir ki, Türkiye'nin imaj konusunda sahip olduğu en önemli avantaj noktası, "Türkiye'nin tanımıyor" olmasıdır. 1986 yılında ABD, Japonya ve Almanya'da

yapılan araştırmalar Türk ve Türkiye'nin %50'lere varan oranlarda bilinmediği yada yeterince tanınmadığını ortaya çıkarmıştır (Aksoy, akt Tolungüç, 1999:41). Bu ve buna benzer araştırmalar, en azından bir kısım insanın Türkiye ile ilgili olarak hiçbir fikir sahibi olmadıklarını göstermektedir. İletişim sürecine dayanan tanıtım faaliyetleri ile söz konusu "bilgileme açığı"nın, yani bilmeme, tanımama durumunu ortadan kaldırılması mümkündür. Bu süreç önyargılara dayalı olumsuz imajların değiştirilmesinden daha kolaydır, çünkü bunu sağlamak amacıyla iletilecek mesajlar önyargıların baskın olduğu olumsuz imajlarda olduğu gibi katı bir dirençle karşılaşmayacaktır. Zaten Türklerin ve Türkiye'nin imaj oluşturma ve tanıtım sorunlarına ilişkin olarak, önündeki en önemli avantaj da budur (Tolungüç, 1999:41).

Varsayımlar

- 1. Moğolistan'da Türk İmajı tarihsel ortak değerlerin bir göstergesidir.*
- 2. Moğolistan'daki Türk İmajı coğrafi uzaklığı etkisi altındadır.*
- 3. Moğolistan'da Türk İmajı sosya költürel ve sosya ekonomik alanların etkisi altındadır.*
- 4. Költürel ve ekonomik ilişkiler geliştikçe imaj olumlu yönde ve etkin oluşumdadır.*

Yöntem

Araştırma konu ilk olarak literatür taraması ile başlanarak ön çalışması çıkarılmıştır. Sorun belirlenmiş ve bu sorun çerçevesinde daha sonrasında da araştırma konuya nasıl hazırlanacağı ve yöntem biçimi üzerinde durulmuştur. Uygulama yöntemi ampirik bir araştırma oluşturmaktadır. Ampirik (deneysel uygulama) yönteminde alan araştırmasına dayalı anket uygulaması yapılmıştır.

Diğer aşamada ise ampirik yöntemin amacını destekleyen kuramsal çerçevedir. Ankette hedeflediği amacın kuramsal yapısı incelenmiş ve bu konuda konumuzu oluşturan imaj ve stereoiplerin içeriği incelenmiştir.

İlgili incelemelerde bu konudaki kavramları inceleyen eserler ve bu eserlerdeki araştırma ve varsayımları destekleyen konulara dikkat çekilmiş ve bunların muhtevası incelenmiştir.

Yöntemdeki diğer bir aşama ise çalışmada hedeflediği konuların bir varsayım biçiminde sunulmasıdır varsayımları sorun bölümündeki açıklamaları ve bu açıklamaları ayrıntılandıran incelemeler ve kuramsal çerçevenin içeriğinde belirlenmiştir. Varsayımlarda kuramsal çerçevede tartışılan varsayımların gerekçelerinden, incelemeler ve sorunlardaki uyumla bir ortaklık gösterecek şekilde hazırlanmıştır.

Soru Kâğıtlarının Hazırlanması

Çalışmada Moğolistan'daki üniversite öğrencilerine yönelik bir alan araştırmasıyla anket uygulaması yapılmıştır. Ankette hazırlanan soruların amaçları doğrultusunda Moğolistan'daki üniversite öğrencilerinin Türkiye ve Türkler hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi hedeflenmektedir.

Anket soruları hazırlanırken, ileride araştırmada elde edilen bilgilerin sonuçları, araştırmanın başında öne sürülen varsayımların ne yönde olduğunu saptamak ön planda tutulmaktaydı. Anketler Türkçe olarak hazırlanıp, daha sonra Moğolistan'da kullanılabilmesi amacıyla Moğolca'ya çevrilmiştir.

Aşağıda, ankette bulunan soruların detaylı açıklaması yapılmıştır.

Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular

Bu sorular ankete cevap verenlerin demografik durumlarının belirlenmesi amacını taşınmaktaydı. Anketin ilk 4 sorusu cevap verenlerin demografik durumlarının belirlenmesi amacını taşımaktadır.

Bu soruların amacı, cevap verenlerin cinsiyetini, yaşının, eğitim ve kültür durumunu, belirlemektir. Anketin 2. ve 3. sorularında şık sistemi uygulanılmayıp ucu açık cevap olarak bırakılmıştır. Bunlar daha sonra sayısal verilere çevrilerek istatistiğe taşınmıştır.

Tarihsel ilişkilere yönelik sorular

Çalışmada 5 ile 10 arası sorular araştırmaya katılan deneklerin, Türkiye ve Türkleri en çok hangi kaynaklardan tanıdıklarını belirleyip izlenimlerinin tarihsel ilişkilere ve ortak değerlere dayanıp dayanmadıklarını öğrenmek ve tarihsel ilişkilerin ve ortak değerlerin Moğolistan'daki Türk imajına etkisini saptamak amacı ile hazırlanmıştır.

Sosyo – Kültürel ilişkilere yönelik sorular

Ankette, 10 ile 18 arası sorular ankete katılan Moğolistanlı öğrencilerin Türkiye'ye kaç kez ve ne amaçla gittiklerini; Türkiye ve Türk kavramlarının onlar için ne ifade ettiğini belirleme amacına yönelik hazırlanmıştır.

Ekonomik ilişkilere yönelik sorular

Ankette 19 ile 23 arası sorular ankete katılan deneklerin Türk mallarına karşı tutumları ve Türk mallarından memnun kalıp kalmadıklarından; ayrıca diğer ülke mallarının tercih edip etmediklerini saptaya bilmek için hazırlanmıştır.

Anket formunda sorulan soruların temel amacı, katılımcıların (Moğollar'ın) Türkiye ve Türkler hakkındaki düşüncelerini öğrenmektir. Ankete dahil edilen kişiler basit rastlantılı örneklem yöntemiyle belirlemiştir. Böylece farklı yaş grubundan, farklı meslekten 160 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen veriler SPSS for Windows istatistik program kullanarak değerlendirilmiştir. Veriler frekans dağılımı ve Ki – kare (çapraz tablolar) yöntemiyle test edilmiştir. Araştırma istatistiksel yanlış/hata payı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Nüfus ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Moğolistan'da yaşayan ve Moğolistan'da yüksek öğrenim gören Moğol öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan deneklerin tamamı Moğolistan'ın başkenti Ulaanbaatar'daki üniversitelerde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın sınırlı olması, Moğolistan'daki yüksek öğrenimin çoğunluğunun başkent Ulaanbaatar'da yapılması ve ülke genelini temsil etmesinden dolayı araştırma alanı Ulaanbaatar'daki üniversiteler oluşturmıştır.

İnceleme nüfusu basit rastlantılı örneklem yöntemiyle seçilmiş sadece bu üniversitelerden okuyan 160 kişiden oluşturulmuştur. Bu çalışma ülke geneli ile genelleştirilmeyecek. Sadece araştırmanın örneklemini medyana getiren 160 kişi için geçerli sayılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULAR

2.1. Araştırma bulgular

Bu araştırmada elde edilen bulgular “Örnekleme ilişkin Demografik Bulgular”, Tarihsel İlişkilere Yönelik Bulgular”, Kültürel İlişkilere Yönelik Bulgular” ve Ekonomik İlişkilere Yönelik Bulgular olarak 4 başlık altında sunulmuştur.

2.1.1. Örnekleme ilişkin demografik bulgular

Tablo1: Örneklemin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
K	104	65.0
E	56	35.0
Toplam	160	100.0

Bu araştırmanın örneklemine dahil edilenlerin %65.0’i (104 kişi) kız ve %35.0’i (56 kişi) erkektir (Tablo 1).

Tablo 2: Örneklemin yaş dağılımı

Yaş	Sayı	%
18-19	45	28.1
20-21	88	55.0
22-23	23	14.4
24-25	4	2.5
Toplam	160	100.0

Araştırmaya dahil edilen nüfusun %28.1'i (45 kişi) 18 – 19 yaş arası, %55.0'i (88 kişi) 20 – 21 yaş arası, %14.4'ü (23 kişi) 22 – 23 yaş arası, %2.5'i (4 kişi) 24 – 25 yaş arasıdakiler oluşturmaktadır (Tablo 2).

Tablo 3: Örneklemin uğraş dağılımı

Meslek	Sayı	%
Öğrenci	160	100
Toplam	160	100

Bu araştırmaya katılan örneklemin %100'ü (160 kişi) öğrencidir (tablo 3).

Tablo 4: Düzenli olarak süreli yayın okuma durumu

Yanıt	Sayı	%
Evet	49	30.6
Hayır	111	69.4
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılan örneklemin %30.6'sı (49 kişi) evet, %69.4'ü (111 kişi) hayır cevabını vermiştir (Tablo 4).

2.1.2 Tarihsel ilişkilere yönelik bulgular

Tablo 5: “Atilla, Timur, Cengiz Han ve Bilge Han adlarının Türkiye’deki yaygın adlardan olduğunu biliyor musunuz” sorusunun dağılımı

Yanıt	Sayı	%
Yanıtsız	2	1.3
Evet	76	47.5
Hayır	82	51.3
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %47.5’i (76 kişi) evet, %51.3’ü (82 kişi) hayır, % 1.3’ü (2 kişi) yanıtsız cevabını vermiştir (Tablo 5).

Tablo 6: “Atilla, Timur, Cengiz Han, Bilge Han, Kubilay, Batuhan ve Kültigin’in ortak atalar olduğunu kabul ediyor musunuz” sorusunun dağılımı

Yanıtlar	Sayı	%
Evet	64	40.0
Hayır	94	58.8
Yanıtsız	2	1.3
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %40.0’ı (64 kişi) evet, %58.8’i (94 kişi) hayır, %1.32’si (2 kişi) yanıtsız cevabını vermiştir (Tablo 6).

Tablo 7: “Eğitiminiz boyunca okullardaki edebiyat ve tarih derslerinde Türkler hakkında bilgi edindiniz mi” sorusunun dağılımı

Yanıtlar	Sayı	%
Evet	33	20.6
Hayır	35	21.9
Az	92	57.5
Cevapsızlar	0	0.0
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %20.6’sı (33kişi) evet, %21.9’u (35 kişi) hayır, %57.5’i (92 kişi) az, %0’ı cevapsız olarak cevaplandırmışlardır (Tablo7).

Tablo 8: “Türkler ve Moğollar arasında herhangi bir ortak nokta bulunuyor mu” sorusunun dağılımı

Yanıt	Sayı	%
Evet	78	48.8
Hayır	72	45.0
Yanıtsız	10	6.3
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %48.8’i (78 kişi) evet, %45.0’i (72 kişi) hayır, % 6.32’ü (10 kişi) yanıtsız cevap vermiştir (Tablo 8).

Tablo 9: “Türk Milleti ve Moğolistan arasındaki ortak noktalar nelerdir” sorusuna verilen yanıtların dağılımı

Ortak noktalar	Sayı	%
Gelenekler	20	12.5
Siyaset	15	9.4
Din	6	3.8
Kültür	14	8.8
Giyim tarzı	3	1.9
Dil	4	2.5
Ortak geçmiş	36	22.5
Ekonomik durum	9	5.6
Diğer	9	5.6
Yanıtsız	44	27.5
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %12.5’i (20 kişi) geleneksel, %9.4’ü (15 kişi) siyaset, %3.8’i (6 kişi) din, %8.8’i (14 kişi) kültür, %1.9’u (3 kişi) giyim tarzı, %2.5’i (4 kişi) dil, %22.5’i (36 kişi) ortak geçmiş, %5.6’sı (9 kişi) ekonomik durumu, %5.6’sı (9 kişi) diğer ve %27.5’si (44 kişi) yanıtsız cevabını vermiştir (Tablo 9).

Tablo 10: “Mustafa Kemal Atatürk’ü tanıyor musunuz” sorusunun dağılımı

Yanıt	Sayı	%
Evet	20	12.5
Hayır	136	85.0
Yanıtsız	4	2.5
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %12.5'i (20 kişi) evet, %85.0'i (136 kişi) hayır, %2.5'i (4 kişi) yanıtızsız olarak cevabı vermiştir (Tablo 10).

2.1.3. Sosyo– Kültürel ilişkilere yönelik bulgular

Tablo 11: Örneklem Türkiye'yi ziyaret etme durumu

Ziyaret Durumu	Sayı	%
Evet	10	6.3
Hayır	150	93.7
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılan örneklem Türkiye'ye %6.3'ü (10 kişi) evet, %93.7'si (150 kişi) hayır cevabını kullanmıştır (Tablo 11).

Tablo 12: Türkiye'ye gidenlerin Türkiye'de kalma süreleri

Kalma Süresi	Sayı	%
1 aydan az	4	40
1 ay	2	20
1 ile 2 ay arası	1	10
2 aydan fazla	3	30
Toplam	10	100

Bu araştırmaya katılan örneklem Türkiye'ye gelenlerin kalma süreleri %40.0'ı (4 kişi) 1 aydan az kalmış, %20.0'si (2 kişi) 1 ay, %10.0'u (1 kişi) 1 ile 2 ay arası, % 30.0'u (3 kişi) 2 aydan fazla Türkiye'de bulunmuştur (Tablo 12).

Tablo 13: Türkiye’yi ziyaret edenlerin ziyaret sebepleri

Ziyaret Sebebi	Sayı	%
Eğitim	5	50
Turistik	3	30
Akraba ve arkadaş ziyareti	1	10
Diğer	1	10
Toplam	10	100

Bu araştırmaya katılan örneklimden Türkiye’ye ziyaret edenlerin %50.0’si (5 kişi) eğitim, %30.0’u (3 kişi) turistik, %10.0’u (1 kişi) akraba ve arkadaş ziyareti, %10.0’u (1 kişi) diğer sebeplerle Türkiye’de bulunmuştur (Tablo13).

Tablo 14: ”Türkler hangi uluslara yakın görünüyorsunuz?” sorusunun dağılımı

Ulus	Sayı	%
Arap	36	22.5
Afgan	8	5.0
İran	26	16.3
Tatar	2	1.3
Özbek	22	13.8
Kazak	31	19.4
İtalyan	14	8.8
Rus	9	5.6
Moğol	3	1.9
Diğer	2	1.3
Yanıtsız	7	4.4
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %22.5’i (36 kişi) Arap, %5.0’i (8 kişi) Afgan, %16.3’ü (26 kişi) İran, %1.3’ü (2 kişi) Tatar, %13.8’i (22 kişi) Özbek, %19.4’ü (31 kişi) Kazak, % 8.8’i (14 kişi) İtalyan, %5.6’sı (9 kişi)

Rus, %1.9'u (3 kişi) Moğol, %1.3'u (2 kişi) diğeri, %4.4'ü (7 kişi) yanıtız olarak cevaplandırmışlardır (Tablo 14).

Tablo 15: Örneklemin ölkeleri sıfatlarla tanımlaması

Ölkeler	Öncelikler	Sıfatlar	Sayı	%
Rusya	I	Güvenilir	65	40.6
	II	Cesur	20	12.5
	III	İçkiye düşkün	15	9.4
Amerika	I	Modern	65	40.6
	II	Sıcakkanlı	30	18.8
	III	Yaratıcı	15	9.4
Çin	I	Kötü niyetli	45	28.1
	II	Çalışkan	40	25.0
	III	Çirkin	20	12.5
Türk	I	Misafirperver	24	15.6
	II	Cesur	20	12.5
	III	Geleneklere bağı	15	9.4
Kore	I	Geleneklere bağı	35	21.9
	II	Düzenli	20	12.5
	III	Aç gözlü	13	9.4
Kırgız	I	İntikamcı	30	18.8
	II	Vahşi	20	12.5
	III	Geleneklere bağı	15	9.6
Arap	I	Vahşi	20	12.5
	II	Barbar	15	9.4
	III	Yalancı	15	9.4
Alman	I	Vatansever	20	12.5
	II	Çalışkan	15	9.4
	III	Düşünceli	15	9.4
Kazak	I	Çalışkan	15	9.4
	II	Vatansever	15	9.4
	III	Geleneklere bağı	15	9.4
İngiliz	I	Güvenilir	25	15.6
	II	Kibar	20	12.5
	III	Düzenli	15	9.4

Bu araştırmaya katılanların %40.6'sı (65 kişi) güvenilir, %12.5'i (20 kişi) cesur ve %9.4'ü (15 kişi) içkiye düşkün olarak Ruslara; %40.6'sı (65 kişi) modern, %18.8'i (30 kişi) sıcakkanlı ve %9.4'ü (15 kişi) yaratıcı olarak Amerikalara; %28.1'i (45 kişi) kötü niyetli, %25.0'i (40 kişi) çalışkan ve %12.5'i (20 kişi) çirkin olarak Çinlilere; %15.6'sı (25 kişi) misafirperver, %12.5'i (20 kişi) cesur ve %9.4'u (15 kişi) geleneklere bağlı olarak Türklere; %21.9'u (35 kişi) geleneklere bağlı, %12.5'i (20 kişi) düzenli ve %9.4'ü (13 kişi) açgözlü olarak Korelere; %18.8'i (30 kişi) intikamcı, %12.5'i (20 kişi) vahşi ve %9.4'ü (15 kişi) geleneklere bağlı olarak Kırgızlara; %12.5'i (20 kişi) vahşi, %9.4'ü (15 kişi) barbar ve %9.4 (15 kişi) yalancı olarak Araplara; %12.5'i (20 kişi) vatansever, % 9.4 (15 kişi) çalışkan ve %9.4'ü (15 kişi) düşünceli olarak Almanlara; %9.4'ü (15 kişi) çalışkan, %9.4'ü (15 kişi) vatansever ve %9.4'ü (15 kişi) geleneklere bağlı olarak Kazaklara; %15.6'sı (25 kişi) güvenilir, %12.5'i (20 kişi) kibar ve %9.4'ü (15 kişi) düzenli olarak İngilizlere cevap vermiştir (Tablo 15).

Tablo 16: Örneklemin Türklere karşı duyduğu en kuvvetli duyguları

Duygular	Sayı	%
Sempati	2	1.3
Sevgi	4	2.5
Korku	8	5.0
Nefret	2	1.3
Güvensizlik	11	6.9
Hiçbir şey	113	70.6
Hayranlık	4	2.5
Yanıtız	5	3.1
Diğer	11	6.9
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %3.1'i (5kişi) yanıtızsız, %1.3'ü (2 kişi) sempati, %2.5'i (4kişi) sevgi, %5.0'i (8 kişi) korku, %1.32'ü (2 kişi) nefret, %6.9'u (11 kişi) güvensiz, %70.6'sı (113 kişi) hiçbir şey hissetmiyor, %2.5'i (4 kişi) hayranlık, %3.1'i (5 kişi) yanıtızsız, %6.9'u (11 kişi) diğer olarak cevap vermişlerdir (Tablo 16).

Tablo 17: Türkiye'ye ve Türkleri en çok tanıdığı kaynaklar

Kaynaklar	Sayı	%
Tarihi kitaplar	45	28.1
Arkadaşlarından	18	11.3
İnternette	22	13.8
Turistik	2	1.3
Televizyon	58	36.3
Büyüklerin anlattıkları	9	5.6
Diğerleri	4	2.5
Yanıtızsız	2	1.3
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların %1.3 (2 kişi) yanıtızsız, %28.1 (45 kişi) tarih kitaplarından, arkadaşlarından %11.3 (18 kişi), internette %13.8 (22 kişi), turistik %1.3 (2 kişi), televizyondan %36.3 (58 kişi), büyüklerin anlattıkları %5.6 (9 kişi), diğerleri %2.5 (4 kişi), yanıtızsız %1.32 (2 kişi) oranında cevaplandırmışlardır (Tablo 17).

Tablo 18: “Türkiye’de uygulanan yönetim biçimi nedir” sorusunun dağılımı

Yanıtlar	Sayı	%
Demokrat	55	14.4
Laik	33	20.6
Kapitalist	9	5.6
Krallık	0	0.0
İslam	39	24.4
Komünist	8	5.0
Federatif	2	1.3
Diktatör	0	0.0
Yanıtsız	14	8.8
Toplam	160	100.0

Bu araştırmaya katılanların % 14.4’ü (55 kişi) demokrat, %20.6’sı (33 kişi) laik, %5.6’sı (9 kişi) kapitalist, %0’ı krallık, % 24.4’ü (39 kişi) islam, %5.0’i (8 kişi) komünist, %1.3’ü (2 kişi) federatif, %0.0’ı diktatör, %8.8’i (14 kişi) yanıtsız olarak cevabı vermiştir (Tablo 18).

2.1.4 Ekonomik ilişkilere yönelik bulgular

Tablo 19: Gelecekte Türkiye – Moğolistan ilişkileri bugünkü ilişkilerine göre dağılımı

Yanıtlar	Sayı	%
Daha iyi	80	50.0
Daha kötü	1	6.0
Hiç fikir yok	63	39.4
Bu soru ilgilendirmez	12	7.5
Yanıtsız	4	2.5

Toplam	160	100.0
---------------	------------	--------------

Bu araştırmaya katılanların %50.0'si (80 kişi) daha iyi, %6.0'sı (1 kişi) daha kötü, %39.4'ü (63 kişi) hiç fikir yok, %7.5'i (12 kişi) bu soru beni ilgilendirmez, %2.5'i (4 kişi) yanıtızsız olarak cevabı vermişlerdir (Tablo19).

Tablo 20: “Türk ürünü kullanıyor musun?” sorusunun dağılımı

Yanıt	Sayı	%
Evet	73	45.6
Hayır	81	50.6
Yanıtızsız	6	3.8
Toplam	160	100

Bu araştırmaya katılanların %45.6'sı (73 kişi) evet, %50.6'sı (81 kişi) hayır, %3.8'i (6 kişi) yanıtızsız cevabı vermiştir (Tablo 20).

Tablo 21: ”Türk ürünü neden kullanıyor” sorusunun dağılımı

Yanıt	Sayı	%
Daha kaliteli	46	28.8
Daha ucuz	5	3.1
Servis daha iyi	2	1.3
Daha estetik	2	1.3
Daha kolay bulunur	2	1.3
Daha uzun garantili	7	4.4
Yanıtızsız	73	45.6
Diğer	23	14.4
Toplam	160	100

Bu araştırmaya katılanların %28.8'i (46 kişi) daha kaliteli, %3.1'i (5 kişi) daha ucuz, %1.3'i (2 kişi) servis daha iyi, %1.3'ü (2 kişi) daha estetik, %1.3'ü (2 kişi) daha kolay bulunur, %4.4'ü (7 kişi) daha uzun garantili, %45.6'sı (73 kişi) yanıtsız, %14.4'ü (23 kişi) diğerk olarak cevabı vermişlerdir (Tablo 21) .

Tablo 22: Örneklemin ürün markalarını ÷lke adlılarıyla eşleştirmesi

÷lkeler	Yanıt	Sayı	%
Japonya	Sony	140	87.5
Kore	Samsung	140	87.5
İtalyan	İndesit	30	18.8
Türk	Beko	30	18.8
Alman	Bosch	70	43.8
Kırgız	Dastan	50	31.3
Rus	Rubin	90	56.3
Finlandiya	Nokia	80	50.0

Bu araştırmaya katılanların en iyi tanınan ürün Sony'i Japonya'yla eşleştiren, Samsung'u Kore'yle eşleştiren 140 kişi (%87.5)'dir. İki ÷lkeden sonra en çok tanınan komşu olan Rusya'yi Rubin ile 90 kişi (%56.3), Nokia'yi Finlandiya'yla 80 kişi (%50.0), Bosch'u Almanya'yla 70 kişi (%43.8), Beko'yu Türkiye'yle 30 kişi (%18.8), İndest'i İtalya'yla 30 kişi (%18.8), Dastan'ı Kırgızistan'la 50 kişi (%31.3) doğru eşleştirmeyi yapmıştır (Tablo 22).

Tablo 23: Moğolistan yatırım yapan ülkelerin dağılımı

Ülkeler	Sayı	%
Arabistan	0	0.0
Rusya	110	23.6
Çin	25	5.2
Türkiye	10	2.1
Kanada	5	1.2
İsviçre	15	3.1
Amerika	125	26.0
Japonya	145	30.2
Kore	45	9.3
Danimarka	0	0.0
Toplam	480/3=160	100.0

Bu araştırmaya katılanlardan 110 kişi (%23.6) Rusya, 125 kişi (%26.0) Amerika, 145 kişi (%30.2) Japonya olarak cevap vermiştir (Tablo 23).

Tablo 24: Süreli yayın okuma oranı ile Mustafa Kemal Atatürk'ü tanıma oranının karşılaştırması

Tanım durumu	Yanıtsız		Taniyan		Tanımayan		Toplam	
Okuma durumu	Say	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuyanlar	2	1.25	4	2.50	43	26.88	49	3.63
Okumayanlar	3	1.88	15	9.38	93	58.13	111	69.38
Toplam	5	3.13	19	11.88	136	85.00	160	100.00

Statistic DF Value Prob
Chi-Square 3 3.2074 0.3607

Örneklemin süreli yayın okuma oranı ile Mustafa Kemal Atatürk'ü tanıma oran; okuyanların %1.25'i (2 kişi) yanıtsız, %2.5'i (4 kişi) tanıyan ve %26.88'i (43 kişi) tanımayan; okumayanların %1.88'i (3 kişi) yanıtsız, %9.38'i (15 kişi) tanıyan ve %58.13'ü (93 kişi) tanımayan cevabi vermiştir (Tablo 24). Çapraz tabloya göre Süreli yayın okuma oran ile Mustafa Kemal Atatürk'ü tanıma oranı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.36$).

Tablo 25: Atılla, Timur ve Cengiz Han'ın ortak atalar olarak kabul edilmesi olan ile Türklerin en çok hangi millete yakın görüldüğü oranını karşılaştırması

Millet	Arap	Afgan	İran	Tatar	Özbek	Kazak	İtalyan	Rus	Moğol	Diğer	Toplam
Yanıtlar	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Yanıtsız	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
	0.0	0.0	0.0	0.0	0,6	0,6	0.0	0.0	0.0	0.0	1,2
Evet	16	3	7	1	9	11	7	6	2	2	64
	10,0	1,8	4,4	0,6	5,6	6,8	4,4	3,7	1,2	1,2	40,0
Hayır	20	5	19	1	12	19	7	3	1	7	94
	12,5	3,1	11,8	0,6	7,5	11,8	4,4	1,8	0,6	4,4	58,8
Toplam	36	8	26	2	22	31	14	9	3	9	160
	22,5	5,0	16,2	1,2	13,7	19,4	8,7	5,6	1,8	5,6	100,0

Statistic DF Value Prob
Chi-Square 20 12.9326 0.8803

Örneklemin Atılla, Timur ve Cengiz Han'ın ortak atalar olarak kabul edilmesi oran ile Türklerin en çok hangi millete yakın görüldüğü oranını karşılaştırmasından evet diyenlerin %10.0'u (16 kişi) Arap, %6.8'i (11 kişi) Kazak, %5.6'sı (9 kişi) Özbek, %4.4'ü (7 kişi) İran; hayır diyenlerin %12.5'i (20 kişi) Arap, %11.8'i (19 kişi) İran, %11.8'i (19 kişi) Kazak, %7.5'i (12 kişi) Özbek olarak cevap vermiştir (Tablo 25). Çapraz tabloya göre 10. sorunun 8.soruya karşılaştırmasından anlamlılık değeri 0.05'den büyük çıktığı için ($p>0.88$) bu iki sorudan anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Tablo 26: Atilla, Timur ve Cengiz Han'ın ortak atalar olarak kabul edilmesi oran ile Türklerin en çok hangi kaynaklardan tanıdığı oranının karşılaştırması

Kaynak	Yanıtsız	Tarih kitapları	Arkadaş larından	İnternet ten	Turizm den	Televizon dan	Büyük lerden	Diğer	Toplam
Yanıtlar	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Yanıtsız	0	2	0	0	0	0	0	0	2
	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2
Evet	1	19	7	10	1	20	5	1	64
	0,6	11,9	4,4	6,2	0,6	12,5	3,1	0,6	40,0
Hayır	1	24	11	12	1	38	4	3	94
	0,6	15,0	6,9	7,5	0,6	23,7	2,5	1,9	58,8
Toplam	2	45	18	22	2	58	9	4	160
	1,2	28,1	11,8	13,8	1,2	36,0	5,6	2,5	100,0

Statistic DF Value Prob
Chi-Square 14 7.9522 0.8918

Atilla, Timur ve Cengiz Han'ın ortak atalar olarak kabul edilmesi oran ile Türkler'in en çok hangi kaynaklardan tanıdığı oranının karşılaştırmasından evet diyenlerin %11.9'u (19 kişi) tarih kitaplarından, %12.5'i (20 kişi) televizyondan, %6.2'i (10 kişi) internetten, %4.4'ü (7 kişi) arkadaşlarından; hayır diyenlerin %23.7'si (38 kişi) televizyondan, %15.0'i (24 kişi) tarih kitaplarından, %7.5'i (12 kişi) internetten, %6.9'u (11 kişi) arkadaşlarından olarak cevap vermiştir (Tablo 26). Çapraz tabloya göre anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.89$).

Tablo 27: Moğol ile Türk milletin ortak noktaları ile Türklerin en çok hangi millete yakın görüldüğünün karşılaştırması

Millet	Arap	Afgan	İran	Tatar	Özbek	Kazak	İtalyan	Rus	Moğol	Diğer	Toplam
Yanıtlar	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Yanıtsız	2	0	2	0	0	3	1	0	0	2	10
	1,2	0,0	1,2	0,0	0,0	1,8	0,6	0,0	0,0	1,2	6,2
Evet	20	4	10	0	13	12	7	7	3	2	78
	12,5	2,5	6,2	0,0	8,1	7,5	4,4	4,4	1,8	1,2	48,7
Hayır	14	4	14	2	9	16	6	2	0	5	72
	8,7	2,5	8,7	1,2	7,5	10,0	3,7	1,2	0,0	3,1	45,0
Toplam	36	8	26	2	22	31	14	9	3	9	160
	22,5	5,0	16,2	1,2	13,7	19,4	8,7	5,6	1,8	5,6	100,0

Statistic DF Value Prob

Chi-Square 20 22.2258 0.3284

Bu araştırmaya katılanların evet diyenlerin %12.5'i (20 kişi) Arap, %8.1'i (13 kişi) Özbek, %7.5'i (12 kişi) Kazak, %6.2'i (10 kişi) İran; hayır cevap verenlerin %10.0'u (16 kişi) Kazak, %8.7 (14 kişi) Arap, %8.7'si (14 kişi) İran olarak cevap vermiştir (Tablo 27). Çapraz tabloya göre anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.32$).

Tablo 28: Moğolların, Türkiye'ye seyahati ile olan duyguların karşılaştırması

Duygu	Yanıtsız	Sempatı	Sevgi	Korku	Nefret	Güvensizlik	Hiçbirşey	Hayranlık	Diğer	Toplam
Yanıtlar	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Evet	0	1	1	0	0	4	4	0	0	10
	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	2,5	2,5	0,0	0,0	6,2
Hayır	5	1	3	8	2	7	109	4	11	150
	3,1	0,6	1,9	5,0	1,2	4,4	68,1	2,5	6,9	93,8
Toplam	5	2	4	8	2	11	113	4	11	160
	3,1	1,2	2,5	5,0	1,2	6,9	70,6	2,5	6,9	100,0

Statistic DF Value Prob

Chi-Square 8 29.3741 0.0003

Ankete katılanların evet diyenlerin %2.5'i (4 kişi) güvensizlik, %2.5'i (4 kişi) hiçbirsey hissetmiyor, %0.6'sı (1 kişi) sevgi; hayır diyenlerin %5.0'i (8 kişi) korku, %68.1'i (109 kişi) hiçbirsey hissetmiyor, %3.1'i (5 kişi) yanıtız olarak cevap vermiştir (Tablo 28). Çapraz tabloya göre anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.0003$).

Tablo 29: Türklerin hangi milletlere yakınlığa ile hangi kaynaklardan tanıdığını karşılaştırması

Kaynak	Tarih kitapları	Arkadaş larından	İnternet ten	Turizm den	Televizon dan	Büyük Lerden	Diğer	Yanıt sız	Toplam
Millet	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Yanıtız	1	1	1	0	1	2	0	1	7
	0,6	0,6	0,6	0,0	0,6	1,2	0,0	0,6	4,4
Arap	6	7	5	1	15	1	0	1	36
	3,7	4,4	3,1	0,6	9,4	0,6	0,0	0,6	22,5
Afgan	1	0	0	0	5	0	2	0	8
	0,6	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	1,2	0,0	5,0
İran	8	2	6	0	8	2	0	0	26
	5,0	1,2	3,7	0,0	5,0	1,2	0,0	0,0	16,2
Tatar	1	0	0	0	1	0	0	0	2
	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	1,2
Özbek	9	2	2	1	7	1	0	0	22
	5,6	1,2	1,2	0,6	4,4	0,6	0,0	0,0	13,7
Kazak	9	6	6	0	7	2	1	0	31
	5,6	3,7	3,7	0,0	4,4	1,2	0,6	0,0	19,4
İtalyan	5	0	1	0	6	1	1	0	14
	3,0	0,0	0,6	0,0	3,7	0,6	0,6	0,0	8,7
Rus	3	0	1	0	5	0	0	0	9
	1,9	0,0	0,6	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	5,6
Moğol	1	0	0	0	2	0	0	0	3
	0,6	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	1,9
Diğer	1	0	0	0	1	0	0	0	2
	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	1,2
Toplam	45	18	22	2	58	9	4	2	160
	28,1	11,2	13,7	1,2	36,2	5,6	2,5	1,2	100,0

Statistic DF Value Pro

Chi-Square 70 70.3774 0.464

Bu araştırmaya katılanların Arap diyenlerin %9.4'ü (15 kişi) televizyondan, %4.4'ü (7 kişi) arkadaşlarından, %3.1'i (6 kişi) tarih kitaplarından, %3.1'i (5 kişi) internetten olarak; Afgan diyenlerin %3.0'ü (5 kişi) televizyondan, İran diyenlerin % 5.0'i (8 kişi) tarih kitaplarından, %5.0'i (8kişi) televizyondan, %3.7'si (6 kişi) internetten olarak; Özbek diyenlerin %5.6'sı (9 kişi) tarih kitaplarından, %4.4'ü (7 kişi) televizyondan olarak; Kazak diyenlerin %5.6'sı (9 kişi) tarih kitaplarından, %4.4'ü (7 kişi) televizyondan, %3.7'si (6 kişi) arkadaşlarından olarak; İtalyan diyenlerin %3.7'si (6 kişi) televizyondan, %3.0'ü (5 kişi) tarih kitaplarından olarak; Rus diyenlerin %3.0'ü (5 kişi) televizyondan, %1.9'u (3 kişi) tarih kitaplarından olarak; Moğol diyenlerin %1.2'si (2 kişi) televizyondan olarak cevap vermiştir (Tablo 29).

Çapraz tabloya göre anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.46$).

Tablo: 30: Türklerin hangi milletlere yakın görüldüğü ile Türklere olan duyguların karşılaştırması

Duygu	Yanıtsız	Sempatı	Sevgi	Korku	Güvensizlik	Hiçbirsey	Hayranlık	Diğer	Nefret	Toplam
Millet	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Yanıtsız	1	1	0	0	0	4	0	1	0	7
	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0	0,6	0,0	4,4
Arap	2	1	2	0	0	26	3	2	0.	36
	1,2	0,6	1,2	0,0	0,0	16,2	1,9	1,2	0,0	22,5
Afgan	0	0	0	1	1	6	0	0	0	8
	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	3,7	0,0	0,0	0,0	5,0
İran	2	0	1	1	4	17	0	0	1	26
	1,2	0,0	0,6	0,6	2,5	10,6	0,0	0,0	0,6	16,2
Tatar	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	1,2
Özbek	0	0	0	1	2	17	0	2	0	22
	0,0	0,0	0,0	0,6	1,2	10,6	0,0	1,2	0,0	13,7
Kazak	0	0	1	4	2	19	1	3	1	31
	0,0	0,0	0,6	2,5	1,2	11,9	0,6	1,9	0,6	19,4
İtalyan	0	0	0	1	1	10	0	2	0	14
	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	6,2	0,0	1,2	0,0	8,7
Rus	0	0	0	0	0	8	0	1	0	9
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	0,6	0,0	5,6
Moğol	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	1,9
Diğer	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	1,2
Toplam	5	2	4	8	11	113	4	11	2	160
	3,1	1,2	2,5	5,0	6,9	70,6	2,5	6,9	1,2	100,0

Statistic DF Value Prob

Chi-Square 80 61.7812 0.9349

Bu araştırmaya katılanların Arap diyenlerin %16.2'si (26 kişi) hiçbirsey hissetmiyor, %1.9'u (3 kişi) hayranlık, %1.2'si (2 kişi) sevgi; Afgan diyenlerin %3.7'si (6 kişi) hiçbirsey hissetmiyor; İran diyenlerin %10.6'sı (17 kişi)

hiçbirsey hissetmiyor, %2.5'i (4 kişi) güvensiz, Özbek diyenlerin %10.6'sı (17 kişi) hiçbirsey hissetmiyor, %1.2'si (2 kişi) güvensiz; Kazak diyenlerin %11.9'u (19 kişi) hiçbirsey hissetmiyor, %2.5'i (4 kişi) korku, %1.9'u (3 kişi) diğer; İtalyan diyenlerin %6.2'si (10 kişi) hiçbirsey hissetmiyor; Rus diyenlerin %5.0'i (8 kişi) hiçbirsey hissetmiyor; Moğol diyenlerin %1.9'u (3 kişi) hiçbirsey hissetmiyor olarak cevap vermiştir (Tablo 30). Çapraz tabloya göre bir anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.93$).

Tablo 31: Türkiye –Moğolistan arasındaki ihracat – ithalat rakamları(Milyon \$).

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
1997	1002	92	910	1094
1998	616	246	370	862
1999	154	240	-86	394
2000	1795	1120	675	2915
2001	869	87	782	956
2002	1844	303	1541	2147
2003	1334	1755	-421	3089
2004	2527	633	1894	3160

2.2. DEĞERLENDİRME

2.2.1 Örnekleme ilişkin demografik bulguların değerlendirme

Bu araştırmanın örneklemindeki kadın sayısı erkek sayısından fazladır (Tablo1). Kadın sayısı daha fazla olmasının nedenlerinden biri kadınların erkeklerden daha katılımcı ve daha sabırlı oluşudur. Ayrıca kadın kısmına hemcins olması nedeniyle ulaşması daha kolay olmuştur.

Araştırma örneklemini çoğunluk genç nüfus oluşturmaktadır (Tablo 2).

Örnekleme dahil edilenler üniversite öğrencileridir.

Katılımcıların üniversite öğrencileri olduklarından dolayı eğitilmiş ve bilinçli olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

2.2.2. Tarihsel ilişkilere yönelik bulguların değerlendirilmesi

Eski tarihi kaynakların ışığında ilk olarak Moğollar ile Türkler arasındaki ilişkinin ortak bir coğrafya ve kültürel dairenin içindeki beraberlikten kaynaklandığını söyleyebilir. O dönemdeki ortak bir kültürün ve kader birliğinin etkisinden dolayı genelde birbirlerine değil başka toplumlara karşı bir sosyal görüş açısı oluşmuştur. Cengiz han dönemindeki fetihlerde ise Anadolu'da kalan Türklerle temas da, sadece Cengiz hanın halefleri döneminde kısa bir süreliğine Anadolu

Selçuklu devleti bağlamında olmuştur. Daha sonraki göç hareketleri, araya giren uzak mesafeler ve farklı dinlerin seçimi bu halkların sosyal çevrelerini değiştirmiş ve halklar arasında uzun bir dönem sosyal ilişkileri koparmıştır. Bu uzun süreli kopuş süreci toplumların geçmiş deki bu ilişkilerini ve bu ilişkiler çerçevesinde oluşan düşüncelerinin pek çoğunun hafızalarından silinmesine de sebep olmuştur. Artık bu ilişkiler sadece tarih biliminin ve o işle uğraşanların ilgi alanı kapsamında kalmıştır.

Tablo 17’de Türkler’i en çok hangi kaynaklardan tanıyorsunuz sorusuna tarih kitapları diyenler %28.1 ile ikinci sırada yer almıştır. Televizyon diyenlerin oranı %36.3 büyüklerin anlattıkları diyenlerin oranı %5.6 ile son sıralarda kalmaktadır. Görüldüğü gibi genelde Türkler hakkındaki izlenimlerin tarih kitaplarındaki eski dönem ile televizyondaki yeni dönemler arasındaki ilişkilerin arasında kalmıştır. Büyüklerin anlattıkları oranı çok düşük oranda kalmaktadır.

Tablo 7’de Türkler hakkında eğitiminiz boyunca okullarda bilgi edindiniz mi sorusuna evet diyenler %20.6, az diyenler ise %57.5 olarak çıkmıştır. Tablo 10’da ise Atatürk’ü tanımayanları oranı %85.0’dır. Dünya genelinde I. Dünya Savaşının en büyük komutanlarından ve 20.yüzyılının en büyük devlet adamlarından biri olarak kabul edilen Atatürk’ün tanınmaması da dikkat çekicidir. Bunun dışında tablo 5 ve 6 da Atilla, Timur, Bilge Kağan ve Cengiz Han’ın isimlerinin ortak kullanıldığını biliyor musunuz sorusuna evet diyenlerin oranı %47.5 ve ortak atalar olduğunu kabul ediyor musunuz sorularına verilen cevaplara evet diyenlerin oranı % 40.0 civarında seyretmektedir. Yine aynı şekilde “Moğollarla Türkler arasında ortak bağlar olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna Tablo 8’de evet diyenlerin oranı %48.8 iken bunların ne olduğu sorusuna Tablo 9’da verilen yanıtların %46.3’ü ortak

değerler etrafında cevaplanmıştır. Ortak değerler konusunda da ortak geçmiş diyenlerin oranı %22.5 ile ilk sırayı teşkil etmektedir.

Görüldüğü gibi yakın tarihi dönemlerin içinde olan Atatürk'ün tanınmama oranı %85.0 gibi yüksek oranlarda çıkarken iki millet arasındaki ortak tarihi değerler bulunup bulunmadığı ile ilgili sorulara evet deme oranları %50.0'ler civarında seyretmesi anlamlıdır. Bu durum 1. varsayımla da ilgili olarak Moğollar ile Türkler arasındaki imaja konu olan tarihsel ilişkiler genelde geçmişteki ortak tarihi değerler etrafında toplandığının da bir göstergesidir.

Moğolların Türklere karşı en kuvvetli duygularınız neler sorusuna verdikleri cevaplarda hiçbir şey hissetmiyorum diyenlerin oranı çok yüksek çıkmaktadır ve bu sorunun Türklerle ortak noktalarımızın neler olduğu sorusu ile birleşik frekansları ve ki kare testlerinde anlamlılık ilişkisi de bulunmuştur (Tablo 28). Araştırmaya katılan örneklemin coğrafi uzaklığın etkisi altında olduğunu ve bu uzaklıktan kaynaklanan tanımama durumunun söz konusu olduğunu söyleyebilir.

Bu sorulara genelde çok fazla pozitif cevaplar verilmesi de negatif içerikli cevapların da verildiği görülmemektedir. Bu durum 2. varsayımı da doğrulamaktadır. Türkler ile Moğollar arasında tarihsel bir ilişkinin varlığının genelde bilinmesine rağmen günümüz ile ilgili imaj meselesinin tanınmamışlığın ve öncelikli ilişkilerin etkisi altında olduğunu söyleyebilir.

Milletlerin sıfatlarla karşılaştırılmasında aynı durum göze çarpmaktadır. Türkler genelde olumlu sıfatlarla tanımlanırken, sosyal ilişkilerin tarihsel olarak daha

gergin veya problemlili olduğu ÷lkeler söz konusu olduğuanda daha fazla olumsuz sıfatlara yer verilmektedir.

K÷lt÷rel ayrışmanın başladığı dönemden sonra Türkler ile Moğollar arasında ortak paylaşım alanlarının da ayrışması tarihsel olarak iki halkın çıkar çatışmalarına girmesini de engellemiştir. Bu da Türkler hakkındaki düşüncelerin hala tarihsel ilişkilerin ortak değeri etrafında toplanmasına sebep olmaktadır.

2.2.3. Kültürel ilişkilere ait bulguların değerlendirme

Araştırma konumuza dahil olan örneklemin %93.7'si Türkiye'yi hiç ziyaret etmemiştir (Tablo11). Örneklemin tamamının üniversite gençliği olduğunu düşünürsek bunun normal olduğunu söyleyebilir. Tablo 2'de görüldüğü gibi örneklemin %55.0'sini 20 – 21 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Bu kişilerin başta öğrencilikleri ve yaşlarından kaynaklanan sebepler olmak üzere sosyo – ekonomik imkanlarının kısıtlı olması yurt dışına çıkışlarını da engel teşkil etmektedir. Eğer yurt dışına bir çıkış durumu söz konusu olursa da çıkış tercihlerini genelde eğitim oluşturmaktadır. Bu durum Tablo 12'den açıkça gör÷lmektedir (çıkış tercihlerinde %50'si eğitim ile ilgili seçeneği işaretlemiştir).

Araştırma konunun örneklemine dahil edilen kişilerin Türkiye'yi ziyaret edip etmeme durumu ile Türklere karşı en kuvvetli duygunuz sorusuna verdikleri yanıtlarının Ki – kare karşılaştırma sonuçlarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 28). $p=0.0003$, buna göre ziyaret edenlerin kararsız duygularının yerini pozitif duygular almaktadır. Bu durum 3. varsayımı doğrulamaktadır. Buna karşın Kültürel içerikli değeri soruların Ki – kare karşılaştırmalarında anlamlı bir ilişki

yoktur. Örneğin; Türkleri hangi milletlere yakın görüyorsunuz sorusu ile ortak değerler soruları arasında karşılaştırmalarda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 25 – 27, $p>0.88$ ve $p>0.32$). Bu durum, örneklemin Türkler hakkındaki fikirlerinin kültürel alanların etkisi altında olduğunu göstermektedir. Çünkü bir tarafta sorulara verilen yanıtlarda ortak kültürel değerler var denilirken diğer taraftan Türklerin Ortadoğu halklarına yakın görülmesi bunda örneklemin Türkiye ve Türkleri günümüzde genel olarak sosyo – kültürel açıdan Ortadoğu dairesi içinde gördüğünün bir kanıtıdır. Bunda din ve sosyo – kültürel alanların farklı olmasının etkisi büyüktür. Din farkı unsurunun kültürel ilgisizliği ve bununla beraber dışlayıcılığı en az coğrafi uzaklık kadar etkilediği burada görülebilmektedir. Aynı ortak değerlerden gelen halkların farklı sosya kültürel alanların seçimi noktasında birbirlerini başka toplumlara ait olarak görebileceği burada görünmektedir.

Bu durum 3. varsayımı da doğrulamaktadır. Araştırmaya katılan örneklemin ortak değerlerin varlığı konusunda önemli bir yüzde ile olumlu cevap verirken ve günümüz Türkiye'nin aynı zamanda Ortadoğu İslam halklarına yakın görmesi ve Türkiye'nin en önemli şahsiyetlerinden biri kabul edilen Mustafa Kemal Atatürk'ün tanınıp tanınmaması ile örneklemin günlük gazete dergi okuyup okumaması arasında bir anlamlılık değerinin bulunmaması (Tablo 24, $p>0.36$). İmaj konusunda Türkiye ile Moğolistan arasında imaja etki eden faktörler bağlamında sosyo – kültürel alanlardan kaynaklanan kültürel etkileşimlerin büyük olduğunu göstermektedir.

Sosya kültürel alanların din bazında olan farklılıkta ve kültürel önceliklerde ortak değerlere rağmen belli bir ilgisizlik doğurduğu görülmektedir. Bu bulgular 3. varsayımı desteklemektedir.

2.2.4. Ekonomik ilişkiler ait bulguların değerlendirme

Moğolistan da Türk mallarının kullanılma oranları konusunda örneklemin %45.6'sı evet yönünde cevap kullanmıştır. Neden Türk mallarını tercih ediyorsunuz sorusuna da daha kaliteli diyenlerin oranı %.28.8 olmuştu (Tablo 21). Görüldüğü gibi Türk mallarının imajı genelde olumlu ve kullanılma oranı da etrafındaki piyasa ekonomisinin Çin Kore ve Japonya gibi güçlü aktörlerine rağmen iyi konumda gibi gözükmemektedir. Fakat dış ticaret istatistiklerinde şöyle bir durumda dikkat çekmektedir. Moğolistan'a giren Türk mallarının büyük kısmını tüketim malları oluştur-maktadır. Aslında bu malların az bir yükün tutmasına rağmen birim fiyatlarının düşük olması daha çok kişiye ulaşmasına özelliklede genç kitlenin ilgisini çekmektedir.

SONUÇ

Moğolistan'da Türkler konusu daha çok tarihi ortak değerlerle gündeme gelmektedir. Okula başlayan bir çocuk Moğolistan tarihi ve moğol dili konularında ilk ön bilgilerinden itibaren eski Türkler hakkında bir şeyler duymaktadır. Moğolca dil açısından da Türkçe ile aynı sınıfta yani Altay dil ailesinin içinde bulunmaktadır. Sosyal antropolojide Türk kültürü Moğol kültürü ile beraber göçebe kültür içerisinde incelenmekte, fakat bunlar daha çok akademik camiada bu konuları araştıranları ilgilendirdiği için sıradan halktan ziyade belli bir kültürel elit kesimin ilgi alanına girmektedir.

Hunlar'dan sonra Göktürkler ve sonraki haleflerinin Moğolistan'da bıraktığı çok sayıda Türkçe yazılı taşlar vardır. Bunlar günlük hayatta ve turizmde gündeme gelmekte ve ülkenin en belirgin değerleri arasında yer almaktadır. Bu anıtlar Türkçe olmasını bir tarafa bırakırsak Moğolistan'daki aynı zamanda ilk yazılı eserlerdir. Ülke geneline yayılmış olan bu eserlerin bugün bir kısmıda Moğolistan müzelerinde sergilenmektedir. Ülke genelinde müzeler üç kısıma ayrılmış durumdadır. Bu eserler sırasıyla Hun dönemi, Türk dönemi ve Moğol dönemi olmak üzere üç bölümde sergilenmektedirler, ama günümüzde özellikle medyada bu eserlere dayanarak Türkler konusunun pek fazla işlendiğini söyleyemeyiz. Bunun başlıca sebeplerinden biri Cengiz han döneminin her alanda daha fazla işlenmesi ve yer bulmasıdır. Moğolistan'da 1992 yılından önce bu konunun işlenmesi Sovyet yöneticileri tarafından devamlı engellenmiştir. Şimdilerde ise milli kimliğe daha fazla sarılma ve işlenmesi hususundan dolayı gündemi en fazla meşgul eden konu durumuna yükselmiştir. Buda ortak değerler konusunun biraz gölgede kalmasına yol

açmaktadır. Ülkenin entelektüel ve bürokratik sınıfı ülkenin ortak değerleri konusunda daha bilinçli olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda Moğolistan Kültür Bakanı'nın bir eleştirisi de olmuştur. Türklerin neden atalarından kalma yerleri ziyaret etmek için gelmediklerini söylemiştir.

Görüldüğü gibi Moğolistan'da akademik hayattan günlük hayata, ilkokullarda üniversiteye, turizmden siyasete kadar bir çok alanda ortak tarihi mirasla karşılaşmaktadır. Günümüzde ülkede Sovyet dönemi sonrası bir milli değerlere dönme çabası ve uluslaşma süreci yaşanmasından dolayı gündemi genelde Cengiz han ve onun halefleri konusu daha fazla meşgul etmektedir . Hatta Cengiz han sonrasındaki Moğolların tarihinin bile yeteri kadar gündemde yer bulamadığını söyleye biliriz. Türkiye ve Moğolistan arasında bu konuda Göktürk anıtlarının çıkarılması korunması ve restore edilmesi konusunda da 1999 yılında bir anlaşma imzalanmış ve bu çalışma günümüze kadar da başarıyla yürütülmüştür. Bu eserlerin bir kısmıda özellikle anıtlar içinde en önemlisi ve en büyüğü olan Kültiğin anıtı Mongoliin undesnii muzei (Moğolistan milli müzesi) de Türkler hakkında ayrı bir bölüm açılarak sergilenmektedir. Bilge kağan hazinesinden çıkarılan Bilge kağanın altın tacı da bu mekânda sergilenmektedir.

Bu durum ve çalışmalar ortak geçmiş ve ortak kültürel konulara devamlı vurgu yaparak, iki ülke arasındaki bakış açıları içerisinde kardeşlik, akrabalık duygularının ön planda olmasına hizmet etmekte ve ilişkilerin yönüne de olumlu bir biçimde tesir etmesini sağlamaktadır.

Moğolistan ile Türkiye arasında göreceli olmayan ciddi bir uzaklık vardır. Bu uzaklık sadece bir mesafe uzaklığından öte ekonomik olarak mal ve hizmet taşınmasında sıkıntılı bir uzaklıktır. Aradaki zaman farkı 6 saati bulmakta, kuş uçuşu 6000 km bir mesafe olsa da taşımacılıkta 10–12.000 km bula bilmektedir. Kara taşımacılığı ya Moskova üzerinden trans-sibir demiryolu ile veya gemi ile Çin'in Tienjin limanından Ulaanbaatar demiryoluna aktarmalı olarak gerçekleşmektedir. Hava taşımacılığında da iki ülke arasında direk uçuşlar söz konusu değildir, ya Moskova aktarmalı ya da Pekin aktarmalı irtibat sağlanmaktadır. Durum böyle olunca günümüzde iki ülke arasında devletler arası ilişkilerin temelini meydana getiren ekonomik ve turizm alanlarında gözle görülür bir ilerleme sağlanamamaktadır. İmaja konu olan bir ülkenin, ticari olarak mal-hizmet değişiminin sınırlı olduğu ve o ülkede aktif olarak yer bulamadığı bir durumda o ülke üzerin de imaj oluşturmada veya var olan bir imajı değiştirmekte başarılı olacağını da düşünemeyiz. Bu coğrafi uzaklığı bu iki ülkenin dahil olduğu ekonomik bölgelerde desteklemektedir. Türkiye Avrupa ekonomisi içinde entegre olurken Moğolistan genelde Uzakdoğu ekonomisi içinde entegre olmaktadır. Bunu günlük hayatta da göre bilmekteyiz. Moğolistan sokaklarında otomobilden elektroniğe birinci dereceden Uzakdoğu malları işgal etmektedir. Kore yemeklerinde Japon arabalarına kadar tüketimde ağırlıkta Uzakdoğu malları bulunmaktadır. Ülkede tek istisna ülke bu konuda Rusya'dır. Bunun sebebi Rusya'nın topraklarının bir kısmı Avrupa sahasında yer alırken bir kısmıda Moğolistan'la sınır olmakla da dahil Uzakdoğu coğrafyasına da girmesidir.

Durum böyle olunca da günümüz Moğolistan'ında Türk ekonomisinin varlığının yetersizliği ve bu konudaki temennilerin yukarıda bahsettiği reel şartlara

takılması Türkiye'nin ve Türklerin tanınmışlığına katkı sağlamayı engellemekte dolayısıyla sağlıklı daha reel bir imaj oluşmasına da engel oluşturmaktadır. Moğollar ve Türkler tarih içinde ortak bir kültür alanından çıkmışlardır . Bu kültür Altay dağları etrafında gelişen atlı göçebe savaşçı (andronova kültürü) olarak bilinmektedir. M.Ö. 1700 ile M.Ö. 1300 yılları arasında gelişen bu kültürün günümüzdeki temsilcileri olan Türk-Moğol halkları tarih içinde farklı coğrafyalara , farklı ekonomik ve dini kültür alanlarının içine girmiş ve bazıları bu kültür alanlarına entegre olmuştur. Günümüzün Türkiye'si ve Moğolistan'ına yerleşen Türk ve moğol halklarda bulundukları coğrafya'nın içinde ve ya yakınında olan dini kültürel ve ekonomik alanlara zamanla entegre olmuşlardır.Örneğin: Afganistan'daki Moğol gruplarından olan Hazaralar ve Çehar aymak Moğolları 14 yüzyılda Afganistan'ın orta kesimlerine yerleşerek burada İslamiyet'i ve İslamiyet'inde şia mezhebini benimsemişlerdir. Zamanla burada Türkmen, Kanglı ve Kalaç Türkleriyle de karışmışlardır. Hatta buradaki Moğolların günümüzde ana dilleri de Farsça'ya dönüşmüştür. Artık buradaki Moğollar Moğolistan'daki kardeşleri gibi ne dini olarak Budizm dairesinin içinde ne de sosya kültürel olarak uzak doğu kültürü içinde yer almaktalar. Bugün Afganistan Moğolları sosya-kültürel olarak yarı yarıya Ortadoğu İslam kültürünün içersinde yer almaktadırlar.

Moğolistan Moğolları ise 14 yüzyılında Budizimi seçmiş ve yavaş yavaş siyasi olarak da bu bölgeye bağlı kalmanın da neticesinde yarı yarıya Uzakdoğu kültürel alanına girmişlerdir.

Günümüzde bu durumu ülkenin içinde bulunduğu jeo-ekonomik konumda desteklemektedir. Afganistan Moğollarından olan Hazaralar'ın en önemli

boylarından (uruklarından) biri Borcigin'dir aynı şekilde bu Borcigin boyu Moğolistan etnik yapısının yüzde %80 ini teşkil eden halkh Moğollarının da en büyük boyunu meydana getirmektedir (Kavuncu, 2006:30). Borciginler Cengiz han döneminde Taichudlarla birlikte en soylu moğol boylarından biri olarak kabul ediliyordu (Vladimirtsov, 1995: 119).

Görüldüğü gibi Cengiz han dönemimin en önemli moğol boylarından biri olan Borciginlerden bir kısmı günümüzde Budizm-Uzakdoğu kültürü sahasında yer alırken diğeri İslam-Ortadoğu kültürü çevresinde yer alıyor. Bazı Borciginler bugün Japonya'daki sumo güreşlerinde boy gösterirken bazılarda Afganistan'da İslam mücahitleri olarak görünmektedirler.

Farklı bölgelerde ve dinlerde bulunmak aynı soydan gelmiş toplumları bile birbirine yabancılaştıra bilmektedir. Bugün Afganistan Moğollarının Moğolistan'da çok tanındığını söyleyemeyiz.

Türkiye'de yaşayan Türkler de din ve coğrafya değiştirmenin de etkisiyle bugün İslam kültür dairesinin içine girmiş ülkenin jeo ekonomik ve jeo-politik konumundan dolayı da genelde Avrupa ekonomileri ile entegre olmuştur. Türkiye günümüzde uluslararası medyada daha çok Avrupa birliği, bölgesel çatışma alanları, etrafında süregelen terör olayları, enerji problemleri ve siyaseti ve yönetimleri istikrarsız olan Ortadoğu ülkeleri ile gündeme gelmektedir. Günümüzde Moğolistan'ın da aralarında bulunduğu Güney Kore, Japonya, Çin, Tayvan gibi ülkeler Kuzey Kore hariç devamlı olarak ekonomik yükselişleri ve istikrarları ile gündeme gelirken Türkiye'nin etrafında İran nükleer programı, Irak savaşı, Filistin-İsrail sorunu, Lübnan krizi, Gürcistan-Rusya gerginliği bir dönem balkan sorunları

gibi olumsuz gelişmeler çok sık gündeme gelmektedir. Bu bağlamda İslam ülkelerinde süre gelen terör ve şiddet hareketlerinin sivil halk ile iç içe geçmişliği de bir çok olumsuz stereoiplerde beraberinde getirmektedir. Bu olaylar bölgeyi ve İslam dinini dünyanın gözünde özellikle ekonomik ve dini olarak farklı olan bölgelerde istikrarsız bir konumda göstermektedir. Bir dinin ve ya sosya kültürel alanın başka din ve sosya kültürel alanı az bir bilgi ile daha hızlı kategorize ettiğini düşünürsek Türkiye'nin de bazen bu bölgede oluşan imajdan pay almaması kaçınılmazdır.

Farklı sosya kültürel alanlarda bulunmak Afganistan örneğinde de görüldüğü gibi aynı soydan gelmiş toplumları bile belirgin bir şekilde değiştire bilmekte ve bu durum birbirlerine olan bakış açılarını da etkileyebilmektedir. Farklı kültür dairelerinin birbirini tanımışlıkları daha az olduğu için kalıp yargılarda daha az bir bilgi ile daha hızlı oluşmaktadır. Örnekleme dahil edilen Moğolistanlı üniversite öğrencilerinin Türkiye ve Türkleri birinci olarak televizyondan, ikinci olarak ise tarih kitaplarından tanıdıkları görülmektedir (Tablo 17). Atatürk'ü tanımıyoruz diyenlerin oranının çok yüksek iken tarihi şahsiyetlerin ve değerlerin ortaklığı konusunda olumlu cevaplar yüksek çıkmaktadır. Buna karşın yinede milletlere benzerlikler konusunda birinci olarak Ortadoğulu halklara yakın görme oranının da yüksek çıkması anlamlıdır.

Bu bağlamda Moğol öğrenciler Türkleri tarih kitaplarında Göktürkler ve Hun dönemi gibi geçmişte yaşadıkları ortak coğrafyanın tarihi üzerinden tanıdıklarını söylenebiler. Türkleri inandıkları din ve bulundukları coğrafyadan dolayı orta doğulu görme eylemi de yüksektir. Bunda televizyonun etkisinin büyük olduğu görünmek-

tedir. Aksi taktirde Moğollar kendi kendileri ile çelişkiye düşmüş olurlardı. Çünkü Ki – kare testlerinde de milletlere yakınlık ile ortak değerler konusundaki karşılaştırmalarda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buda bize Ortadoğululuk algısında Moğollar Türklerin Ortadoğu halkları ile soy ve kültür bağlarını değil din ve coğrafya ortaklığını kastettiğini göstermektedir. Bunda da belirttiği gibi televizyonun ve dinin payı büyüktür.

Türklerle Moğollar arasında tarihsel olarak çok fazla siyasal ve sosyal bir rekabetin yaşanmamış olmasından dolayı genelde Türklerle ilgili olumsuz stereo-iplere Tablo 15 ve Tablo 16’da rastlanmaktadır. Fakat olumlu olan tercihlerinde tablolarda yüzde olarak anlam değeri taşıyacak oranlarda olmadığı da net olarak görünmektedir. Buradan çıkan sonuç bize Türklerle Moğollar arasındaki ilişkilerin tarihsel olarak sosya ekonomik çıkar ilişkileri ve çatışmaları etrafında değil de ortak tarihi sosya kültürel değerler bünyesinde olduğu yönünde göstermesidir. Buna uzun süreli mekânsal ve zamansal kopukluğun getirdiği toplumsal hafızanın zayıflaması da eklenince olumlu ya da olumsuz duyguların ve düşüncelerin yerini yanıtsız, diğer ve nötür cevapların tercihlerde etkili olduğu görünmektedir.

Tablo 16’da duygular konusunda hiç bir şey hissetmiyorum diyenlerin oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Bununda tarihsel olarak uzun bir süre sosyal ilişkilerin kopukluğundan kaynaklandığını söyleyebilir. Burada örneklemin bu tercihleri kullanmasında tanımama ile ilgili bir durum söz konusudur. Eğer bu hiçbir şey hissetmiyorum tercihi kendi içinde bir küçümseme gibi bir duygu ifadesi taşısaydı Ki – kare testlerinde ortak değerler ile duygular ve milletler ile duygular arasındaki Ki – kare karşılaştırmalarında anlamlı bir ilişki olması gerekirdi. Anket testlerinde bu söz

konusu olmadığına göre bunun sonucu uzun süren zamansal ve mekansal kopukluğun etkisinden kaynaklanan tanımama faktörü denilebilir.

Anket sonuçlarına göre Türkiye'yi ziyaret etme durumu çok düşük çıkmaktadır. Bunun sebebine ülkeler arası uzaklığı ve ekonomik faktörlerin olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan örneklemin genç bir nüfus olması burada dikkate alınması gerekir. Öğrenci olan bu kitlenin hem öğrenciliği hem de ekonomik bağımsızlığını kazanmamış olmasından dolayı ziyaret etme oranlarının çok düşüktür. 160 kişilik örneklemin sadece 10 kişisi Türkiye'ye gelmiştir. Örnekleme dahil olan kişilerden Türkiye'ye gelmiş olanların gelme sebeplerinin birinci olarak eğitim ve arkadaş – akraba ziyaretleri meydana getirmektedir. Türkiye'ye gelen kişilerin kalma oranları da çok düşük seyretmektedir. Buradan sonucun aslında eğitim diyenlerinde tercihlerinde ziyaret ve eğitim ile karışık turistik bir gelme olayı olduğu söylenebilir. Türkiye'yi ziyaret edenlerle etmeyenlerin duygulara verdiği cevaplar arasında anlamlılık değeri bulunmuştur. Buna göre ziyaret edenler sevgi sempati gibi duygulara ağırlık verirken hiç ziyaret etmeyenlerde her ne kadar olumsuz duygular olmasa da yüzde oranlarında düşme olmaktadır. Türkleri hangi sıfatlar ile tanımlıyorsunuz sorusuna birinci olarak misafirperver ikinci olarak cesur son olarak da geleneklerine bağlı olarak yanıt verilmiştir. Anket sonuçlarına göre Türk mallarının genelde tüketim malları olarak pazarda yer bulduğu söylenebilir. Markaların karşılaştırmasında Türkiye'nin yurt dışında bilinen en ünlü markası olan Beko'nun bilinme oranı çok düşük çıkmıştır. Moğol toplumu genel olarak dayanıklı tüketim mallarında en iyi Uzakdoğu menşeli özellikle Kore ve Japon mallarını çok iyi bilmekteler. Bunun dışında da Rus mallarını son sıralarda ise Avrupa malları bilinmektedir. Anket sonuçlarında da dayanıklı tüketim mallarındaki markaların

Türkiye ve Avrupa'ya ait olanlarında markaların sık sık karıştırıldıkları da göze çarpmaktadır. Araştırmaya dahil edilen örneklemin “Türk ürünleri kullanıyor musunuz?” sorusuna verdiği yanıtlarda hemen hemen yarıya yakını evet cevabını kullanmıştır (Tablo 20). Dış ticaret istatistiklerinden de anlaşıldığı kadarıyla bunların tüketim malları olma olasılığı çok yüksektir. “Türk ürünlerini neden tercih ediyorsunuz” sorusuna cevap veren örneklemin büyük çoğunluğu Türk mallarını kaliteli olduğu için tercih ettiğini belirtmiştir (Tablo 21). Moğolistan'a giren Türk tüketim mallarının genelde kaliteli olduğunu ve bu malların Türk mallarına ve Türk ekonomisine olumlu bir imaj bıraktığı söylenebilir. Aynı zamanda markalarla ülkeler eşleştirmesinde Nokia ve İndesit markalarına Türk markası deme oranı da Beko ya Türk markası deme oranları ile aşağı yukarı aynı civarlardadır. Buradan anlaşıldığına göre Türkiye kalite olarak Avrupa standartlarına veya Avrupa ekonomilerine yakın gözükmektedir. Araştırmanın konu olan örneklemin Türkiye ve Moğolistan arasındaki ekonomik ilişkilerin ilerde ne yönde olabileceği sorusuna verdiği yanıtlarda örneklemin çoğunluğu daha iyi olacak yanıtını tercih etmiştir (Tablo 19). Moğolistan'da Türkiye ve Türkler'in imajı negatif bir noktada değildir. Ama aynı zamanda beklenen pozitif bir noktada olduğunu da söylenemez. Moğolistan'da Türkiye ve Türkler'in imajı her ne kadar istediği noktada olmasa da tanınmamışlıktan kaynaklanan bir avantaja da aynı zamanda sahiptir. Bir toplumu genelde tanınmamışlık seviyesinden alıp tanıtmak var olan önyargıları ve kalıp fikirleri değiştirmekten daha kolaydır. Bu açıdan Türkiye'nin Moğolistan'da imaj konusunda pozitif algılamaların güçlendirilmesi bağlamında tanınmamışlık durumundan dolayı avantajlı bir konuma sahiptir.

Moğolistan ve Türkiye'nin ortak değerler etrafında kura bileceği köklü ve sıcak ilişkiler mevcuttur. Bu durumu günümüzün sosyo – ekonomik çıkarları ile her iki ülkenin yararına olacak bir biçimde ortak bir noktada yakalaya bilirlerse, hem imaj konusunda hem de sosyo – ekonomik bağlamda birçok yararlar sağlanabilir.

Araştırmanın amacı ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmanın öneriler bölümünde tarihsel, kültürel ve ekonomik ilişkilere yönelik öneriler sunulmaya çalışılacaktır. Moğolistan'da günümüze kadar süren yoğun bir tarihsel ilişkinin varlığından söz edilemez. Bu nedenle tarihsel ilişkilerin kapsamı genelde eski dönemler ile sınırlanmaktadır. Bu durum ülkenin eğitim sistemine de bu şekilde yansımıştır. Moğolistan üniversite gençliğinin Türkler ile ilgili geçmişteki ortak değerler ve tarihsel ilişkiler hakkındaki bilgisi ile günümüz Türkiye'nin ve Türkler'in tarihi ve değerleri hakkındaki bilgileri arasında epeyce farklar vardır. Bunu uzun yıllar süren tarihsel kopukluğun etkisinden kaynaklandığı açıkça görülmektedir. Bu sebeplerden kaynaklanan tanınmamışlık durumu bir dezavantaj yaratsa da uzun sürelerden beri iki toplum arasında yaşana bilmesi olası bir sosya ekonomik çıkar çatışmalarının da olmamasını sağlamıştır. Türkiye bu avantajlı durumunu yeni gelişmeler ışığında değerlendirmelidir. Bu tarihsel süreç kopukluğu Moğolistan'da Türkiye ve Türkler'in imajı konusunda bir tanınmamışlık yaratsa da bunun olumsuz bir durum olduğu söylenemez. Çünkü imaj konusunda daha bir zorluk çıkaran ve tarih içinde devamlı uzun yıllar beslenerek gelişen negatif önyargılar ve kalıp fikirlerin varlığı da bu bağlamda söz konusu olmamıştır. Türkiye'nin yıkması gerektiği bir köklü önyargılar duvarı söz konusu değildir. Türkiye bu konuda tanınmamışlıktan kaynaklanan avantajlı durumunu özellikle geçmişteki tarihi ortak değerler ışığında yapacağı kültürel alanlardaki yatırımı ile desteklemelidir. Bugün

arkeoloji konusunda yürüttüğü ortak çalışmalar gelecekte de yapılacak işler konusunda güzel bir örnek teşkil etmektedir. Ama hızla gelişen dünya karşısındaki bu çalışmaların yeterliliğinin ne ölçüde olduğu da tartışmalıdır. Türkiye bu konuda yapa bileceklerine daha hızlı bir biçimde konsantre olarak bir an önce hayata geçirmelidir. Unutulmamalıdır ki, Moğolistan Türkiye için sadece ekonomik çıkar ilişkileri üstüne kuracağı bir ekonomik ittifak ülkesi olmanın ötesinde sosya kültürel olarak da tarihsel derinlikler içeren güçlü ve daha köklü ilişkilerin kurula bileceği önemli ve uzun vadeli bir ülkedir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu ve dünyanın da en önemli jeopolitik alanlarından biri olan Ortadoğu coğrafyasının kaos ortamı, Türkiye'nin de imajını etkilemektedir. İmaj konusunda bu durumdan Türkiye'nin etkilenmesinin en başlı sebeplerinden biri, coğrafi ve dini olarak bu bölge ile olan ortaklığıdır. Türkiye'nin bu ortamın olumsuz şartlarından etkilenmemesi için bu konuda basın yayın imkanları dahilinde istifade ederek çaba sarf etmesi gerekmektedir. Tanınmamışlığın pozitif açıdan baktığı da kendi içinde bir avantaj oluşturması kadar belli oranlarda negatif yansımaları da mevcuttur. Bu Moğolistan üniversite gençliği nezdinde Türkiye ve Türkler hakkında tanınmamışlıktan kaynaklanan bir güvensizlik ve şüphe noktasında durum yaratmaktadır. 'İnsan bildiği şeyden değil bilmediği şeyden korkar' vecizesinde olduğu gibi günümüzdeki Türkiye ve Türkler'in sosyal içeriklerinin bilinmemesi bu durumlara da sebep olmaktadır. Bunu anket çalışmalarımda aldığı yanıtlardan görülebilmektedir. Türkiye'nin bu bağlamda geçmişte kim olduğunu, günümüzde nasıl bir ülke olduğunu ve yarınlar için nasıl bir ülke olmak istediğini özlü bir biçimde tanıtmaları ve bu konuda kültürel faaliyetleri vakit kaybetmeden hayata geçirmesi gerekmektedir. Türkiye'nin ön Asya'da yaratmış olduğu medeniyet tüm ihtişamı ile tanıtılması bir zorunluluk olarak

ele alınmalı. Bu medeniyetin tanıtılması ikinci dereceden kaynaklara bırakılmadan gerekirse Moğolistan devleti ile de işbirliği içerisinde eski ortak değerler bünyesindeki ortak miras da dahil edilerek hem Moğolistan hem de Moğolistan'ın çevre ülkelerini de kapsayacak bir biçimde tanıtımı yapılmalıdır. Moğolistan ve Türkiye'nin bulunduğu Ortadoğu coğrafyasından kaynaklanan bazı olumsuz değerlere azda olsa sahip olmasında Moğolistan'ın çevre ülkelerinin basın yayın organlarının da etkisinin olduğu unutulmamalıdır. Moğolistan devleti medya bilgilerini sadece kendi kaynaklarından değil diğer ülkelerden de dolaylı olarak almaktadır. Bu bağlamda iki ülke arasında direk bilgi alış verişinin önünü açacak basın yayın işbirliğinin de oluşturulması ve geliştirilmesi sağlanmalıdır. Türkiye, Moğolistan ile olan ilişkilerinde her iki ülkeyi ve değerlerini tanıyan devlet görevlileri, akademisyen ve işadamlarına öncelik tanınmalı ve teşvik edilmelidir. Aynı zamanda Türkiye'ye gelen Moğol öğrenci ve devlet görevlilerine de Türkiye'nin tanıtılması kapsamında sosyal etkinlikler ve programların düzenlenerek daha bilimsel bilgilerin alınmaları sağlanmalıdır.

Moğolistan'da, Türkiye ve Türkler'in imajı aslında çok karmaşık bir noktada bulunmamaktadır. İmaj konusunda günümüzde Türkiye'nin istediği bir durum söz konusu olmasa da, bu durumun düzeltilmesi ve geliştirilmesi bağlamında çok zor ve uzun dönemler isteyen bir ortamın varlığı da söz konusu değildir. Türkiye var olan imajının eksikliklerinin düzeltilmesi ve bu imajın geliştirilmesinde aynı zamanda birçok alternatifte sahip olan bir ülkedir. Bu alternatiflerden tabii ki günümüzde en bilinen ve güçlü olanı ekonomik ilişkilerdir. Ekonomik ilişkilerde dış ticaretin en önemli payını teşkil eden mal değişimi konusunda maliyetler ve zaman açısından bir takım problemler yaşanmaz. Ama Türkiye'nin üretim teknolojilerinde ve hizmet

sektörlerinde Moğolistan ile yapa bileceği ortak işbirliği noktaları da çok sayıda bulunmaktadır. Moğolistan’da dış ticaret bazında büyük bir meblağ olmasa da hatırı sayılır derecede bir tüketim malı ülkeye girmektedir ve bu tüketim mallarının kalitesi de genelde yüksektir. Birim fiyatlarının düşüklüğü tüketim mallarının dış ticarete düşük rakamlar ifade etmesine rağmen daha fazla kişiye ulaşabilmesini sağlamaktadır. Ucuz Çin mallarının piyasada çok fazla olması ve Japon-Kore mallarının genelde dayanıklı tüketim malları üzerinde yoğunlaşmasının da etkisiyle piyasadaki az fakat kaliteli Türk tüketim mallarının varlığı Türk malları üzerinde olumlu bir imaj yaratmaktadır. Türkiye’nin bu olumlu atmosferden faydalanarak mevcut durumun pozitif yönde seyretmesini ve gelişmesini sağlayacak kalite tedbirlerini alması gerekmektedir. Genelde her zaman ilk temas önemlidir. Düşük miktarlarda da olsa kaliteli Türk mallarının Moğol piyasasına önce girmesi Türkiye’nin kalite, ekonomik entegrasyon ve sosya ekonomik daire olarak gelişmiş Avrupa ekonomileri içerisinde sayılmasına sebep olmuştur. Bu, anketlerde sorulmuş olduğu ekonomik içerikli sorulardan açıkça görülmektedir. Bu durum Türkiye’nin üretim teknolojilerinde ve hizmet alanlarında ki bilgi transferi şeklindeki ekonomik ilişkilerine de katkı sağlamayı kolaylaştırır ve Türkiye ekonomik ilişkilerini bu noktaya kaydırarak daha kalıcı, daha kaliteli ve daha uzun vadeli sosya ekonomik imaj bağlamında avantaj elde edebilir. Türkiye ekonomik ilişkilerde yapacağı yatırım ve sarf edeceği çabanın temel unsurunun insan olduğunu bilmelidir. Bu alanda sağlanan ilişkilerin sadece dolaylı değil direk olarak sosya kültürel ilişkilere de katkı sağlayacağı asla unutulmamalıdır.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Moğolistan’da Türkiye ve Türkler’in imajını araştırmak ve belirlemektir. Bu kapsamda, araştırmanın ön hazırlığı olarak konu ile ilgili bir literatür taraması yapılarak araştırmanın ön taslağı çıkartılmıştır.

Araştırmanın ikinci safhasında, Moğolistan üniversite gençliği üzerinde tesadüfî örneklem yöntemiyle araştırmaya dahil olan kişiler belirlenmiş, belirlenen bu kişilere daha sonra anket uygulaması Ki – kare testi yapılmıştır. Anket uygulaması sonucunda elde edilen veriler, frekans analizi ve Ki – kare testi yöntemi ile araştırma konu ve varsayımı bağlamında ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Moğolistan’da Türkiye ve Türkler’in yeteri kadar tanınmadığını söyleyebilir. Moğolistan’da Türkiye ve Türkler’in imajı genel olarak geçmişteki tarihi ortak değerler ile günümüzdeki iki halkın bulunduğu sosya kültürel alanların etkisi altında olduğu saptanmıştır. Moğolistan’da Türkiye ve Türkler’in imajı pozitif ya da negatif bir yönde olmaktan ziyade uzaklık ve farklı sosyo – kültürel alanların etkisi altında olma ve bu alanların yarattığı sosya ekonomik önceliklerin sebep olduğu bir tanınmamışlık noktasındadır. Bir nevi nötür noktasında seyreden bu imaj aynı zamanda tarihsel ortak değerlerin yarattığı akrabalık duygularından kaynaklanan sıcak hislerin etkisinden dolayı terazinin negatif tarafından çok pozitif tarafına eğilimli olduğuda araştırmanın sonucunda görünmektedir.

SUMMARY

The subject of this thesis is to study and determine the image of Turks and Turkey in Mongolia. In this context, a preliminary draft of the research was prepared by conducting a literature survey about the subject as an initial preparation.

At the second stage of the research, the persons included in the research were selected at random from the university youth in Mongolia, and a questionnaire was conducted with the selected people. The data obtained from the questionnaire were analyzed in detail by the methods of frequency analysis and chi-square tests in the context of our research subject and the hypothesizes.

In conclusion, it can be asserted that Turkey and Turks are not known sufficiently in Mongolia. It has been revealed that the image of Turkey and Turks in Mongolia is generally under the influence of historical common values and the socio-cultural fields in which both nations stand nowadays. Although the image of Turkey and Turks in Mongolia is in a positive or negative way, it is at the point of unknown that caused by the distance and being under the influences of different socio-cultural fields and the socio-economic priorities created by these fields. It can be seen as a result of our study that this image continuing in a kind of neutral way tends more to the positive part of the scale rather than the negative part because of the hot links caused by the kinship feelings that the historical common values create.

KAYNAKÇA

- AYDOĞAN. F. (2004), **Medya ve Popüler kültür**, İstanbul: Mediacat yayınları
- AMAR. T. (1998), **1992 den Önce Moğolistan**, Ulaanbaatar : Erhes yayınevi
- ALYILMAZ. C. (2005), **Orhun yazıtlarının bugünkü durumu**, Ankara. Kurmay Kitap Yayın Dağıtım.
- ANA BRITANICA ANSİKLOPEDİSİ. (1993), İstanbul: Hürriyet gazete yayını
- BALDOO. B. (2003), **Mongol Ulsyn Gadaad Hariltsaa**, Ulaanbaatar : Interpress
- BARTHOLD.W. (2006), **Türk –Moğol Ulusları Tarih**, (Çeviren Hasan Eren)
- BAYAR. T. (1993), **Moğolistan Tarih**, II Kitap . Ulaanbaatar: (Moğolistan Devlet Üniversitesi).
- BÜYÜK LARUSSE ANSIKLOPEDISI. (1993), Milliyet gazete yayınları
- DASHDORJ. B. (1998), **Olon Ulsyn Khariltsaa, Delkhiin Shine Deg Joram**, Ulaanbaatar : Interpress.
- DMİTRİ. D. VASİLYEV. (1999), “**Göktürk Yazı Kültürünün Avrasya Bölgesel Açısı**”, 3. Ankara . Uluslar arası Türk Dil Kurultayı
- DÖNMEZER. S. (1990), **Sosyoloji**, .İstanbul : Beta Kitapevi
- DUGERSUREN. M. (1998), **Diplomat Ajilgaa AlbanyVndes**, Ulaanbaatar.
- FAZLIOĞLU. Ş. (2001), **Modern Mısır Romanında Türk İmajı (1798 -1914)**, İstanbul : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi
- EBERHARD. B. W. **Çinin Kuzey Komşuları**,
- GÜNGÖRÜRLER. S. (2004), **Moğolistan Ülke Raporu**, İzmir Ticaret Odası
- GÜVENÇ. B. (2000), **Türk Kimliği**, İstanbul : Remzi Kitabevi
- JEAN – PAUN ROUX. (2006), **Orta Asya ve Uygurluk**, Kabalacı Yayınevi

(Çev. Lale ARSLAN).

KAVUNCU. O. (2006), **Moğolistan**, Ankara Ticaret Odası.

LUVSANDAMBIN. D. (1999), **Mongol Nutag dah tuuh soyelin Dursgal**, Ulaanbaatar.

NAMBAR. E. (1986), **Moğolistan Tarih**, Ulaanbaatar : Interpress.

MALASHENOK. V. (2006), “**Kırgızistan’dan Türkiye’nin ve Türklerin İmajı**”, Ankara Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

MARSHALL. R. (1996), “ **Doğudan yükselen güç Moğollar**”, (çeviren Füsün Doruker) Sabah kitapları: İstanbul .

ÖZTUNA.Y. (1996), **Devletler ve Hanedanlar**, Cilt II. Kültür Bakanlığı.

PELTEKOĞLU. F. B. (1998), **Halkla ilişkiler nedir?**, İstanbul Beta Basın yayın.

POPESCU. M. (2004), **Moldova’da Türkiye’nin ve Türkler’in İmajı**, Ankara Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

TEZCAN. M. (1974), **Türklerle İlgili Stereotipler**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

TİKA. (1998), **Moğolistan Yatırım Kılavuzu**,

TİKA. (1995), **Moğolistan Ülke Raporu**, Ankara: TİKA-Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı

TSOLMON. G. (2003), **Mongol Ulsyn Tvvh**, Ulaanbaatar: Interpress.

TOLUNGÜÇ. A. (2000), **Turizmde Tanıtım ve Reklam**, Ankara: Media Cat yayınları.

TOLUNGÜÇ. A. (1999), **Tanıtım ve Reklam**, Ankara: Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Reklam Atölyesi.

TSERENCHİMED .TS. (2000), **Mongol Ulsyn Edin Zasag**, Ulaanbaatar: Khogjliin sudalga.

VLADİMİRTSOV. B. Y. (1995), **Moğolların İçtimai Teşkilatı**, (Moğol göçebe feodalizm), Türk Tarih Kurumu.

YAZICI. I. (1997), **Kitle iletişiminde İmaj: Kuramsal bir yaklaşım**, İstanbul: Bilim yayınları.

Yıldız. N. (2002), **Türkiye’de Siyaset’in Yeni Biçimi: Liderler , İmajlar, Medya** Ankara Phoenix.Yayın evi.

BUSNESS TIMES, (Hafta Bir Kez Moğolca Yayınlanan Gazete).

Makaleler.

VURAL. S. (1997), “ Değişme ve İletişim”, **Todie Dergisi** makale.

KÜÇÜKKURT. M. (1987), “Halkla İlişkilerde Araştırma Yöntemleri ve Değerlendirme”, **Halkla İlişkiler Sempozyumu** (s 10.s.177. makale).

GİN SBURG. T. (1995), “ Political Reform in Mongolia”, **Asian Survey** 35/5, (May 1995) s. 459-471.

GİNSBURG. T. (1998), “Mongolia in 1996”, **Asian Survey** 37/1 (January 1998), s.64-68.

GÜLTEKİN. B. “Türkiye’nin ’ Uluslararası İmajında Yükselen Değerler ve Eğilimler” Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi (2005), C4, S1, S126.

www.kültür.gov.tr

www.verkac.org.

EK-1

ANKET

Bu anket formu A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü yüksek lisans öğrencisi, Moğolistan uyruklu Buyandelger Munkhbayar tarafından Moğolistan’da Türk imajını tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Soruları yanıtlarken aşağıdaki hususları göz önünde bulundurmanız rica olunur:

- Elinizdeki anket formu bir test değildir, onun için sonunda herhangi bir puanlama söz konusu değildir; anket sonuçları kişisel değil, genel olarak değerlendirilecektir.

- Sizin bireysel olarak hüviyetiniz bizi ilgilendirmemektedir, bu yüzden sizden ad – soyadı istenmemektedir. Böylece, sonuçlar değerlendirilirken hangi anket kime ait olduğun bilinmeyecektir.

- Sonuçlar anket sahibi yüksek lisans öğrencisi Buyandelger Munkhbayar tarafından istatistiksel özet tablolar haline getirilerek yurtdışında savunacağı yüksek lisans tezine dahil edileceğinden ve konuya olabildiğince objektif sonuçlar getirilmesi istenildiğinden dolayı her soruyu çok dikkatli okuduktan sonra içten ve samimi cevap vermeniz rica olunur.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder.

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
1. Yaşınız :
2. Mesleğiniz:.....
3. Düzenli olarak süreli gazete dergi okuyor musun?
- Evet () Hayır ()
4. Türkiye’yi hiç ziyaret ettiniz mi?
- Evet () Hayır ()
5. Türkiye’de en fazla ne kadar kaldınız?
- Bir aydan fazla () Bir ay ()
- Bir – iki ay () İki aydan fazla ()
6. Ziyaretinizin amacı neydi?
- Eğitim () Akraba veya arkadaş ziyareti ()
- Ticari () Turistik ()
- Diğer ()
7. Türkler en çok hangi millete yakın görünüyorsunuz?
- Arap () İtalyan ()
- Rus () Moğol ()
- Irak () Afgan ()
- İran () Tatar ()
- Özbek () Kazak ()
9. Atilla, Timur, Cengiz Han, Bilge Han, Kubilay ve Batuhan. Bu isimlerin aynen Türkiye’deki yaygın adlar olduğunu biliyor musunuz?
- Evet () Hayır ()

10. Atilla, Timur, Cengiz Han, Bilge Han, Kubilay, Batuhan ve Koltığı'nin ortak atalar olduğunu kabul ediyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

11. Türklere karşı en kuvvetli duygunuz nedir! (üçünü önem sırasına göre sıralayınız! (Örnek, 1, 2, 3...))

Sempati ()

Şüphe ()

Sevgi ()

Nefret ()

Hayranlık ()

Güvensizlik ()

Korku ()

Hiçbirşey ()

Diğer ()

()

12. Moğolistan'da eğitiminiz boyunca okullardaki edebiyat ve tarih derslerinde Türkler hakkında bilgi edindiniz mi? (burada amaç, okullarda anlatılan Moğolistan'daki Türk tarihi (Göktürk – Nyaman v.b) ile Türkiye'deki Türklerin aynı halk olup olmadığının, bunun Moğol gençleri tarafından bilinip bilinmediğinin tespit edilmesidir)

Evet ()

Hayır ()

13. Türkiye'yi Türkler'i en çok hangi kaynaklardan tanıdınız? Üçünü önem sırasına göre sıralayınız!(Parantez içinde 1, 2, 3, olarak belirtiniz)

Tarih kitaplardan ()

Gazete ve dergilerden ()

Arkadaşlarından ()

TV'den ()

İnternette ()

Büyüklerden ()

Türizmden ()

Diğer ()

14. Sizce Türkler ve kendi milletiniz arasında herhangi ortak nokta var mı? Cevabınız evetse 15. soruya geçiniz.

Evet ()

Hayır ()

15. Sizce Türk milleti ve kendi milletiniz arasındaki ortak noktaları nelerdir? Bu noktaları parantez içinde önem sırasına göre numaralandırınız (1,2,3...).

Gelenekler ()	Ortak geçmişi ()
Din ()	Kültür ()
Siyaset ()	Ortak tarihi ()
Giyim tarzı ()	Ekonomik düzeni ()
Dil ()	Diğer ()

16. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ü tanıyor musun?

Evet ()	Hayır ()
----------	-----------

17. Aşağıdaki hangisi Türkiye'de uygulanan yönetim biçimidir? Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

Demokrat ()	Kapitalist ()
Laik ()	Krallık ()
İslam ()	Federatif ()
Komünist ()	Diktatör ()

18. Gelecekte Türkiye – Moğolistan ilişkileri şimdiki ilişkilerine göre nasıl olacak?

Daha iyi ()	Hiçbir fikrim yok ()
Daha kötü ()	Bu soru beni ilgilendirmez ()

19. Türk ürünü kullanıyor musunuz?

Evet ()	Hayır ()
----------	-----------

20. Tercihlerinizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir? En önemli üç öncelliğe göre sıralayınız.

Daha kaliteli ()	Daha estetik ()
Daha ucuz ()	Daha kolay bulunabilir ()
Servisi daha iyi ()	Daha uzun garantili ()
Diğer ()	

21. Aşağıdaki ürün markalarını ülke adlarıyla eşleştirin.

Sony	Rusya
Samsung	Kırgızistan
İndesit	Türkiye
Beko	İtalya
Bosh	Kore
Dastan	Almanya
Rubin	Finlandiya
Nokia	Japonya

22. Aşağıdaki sıfatlarla belirtilen ülkeleri tanımlayınız. Her ülke karşısına birkaç uygun bulduğunuz sıfatı yazınız.

Sempatik	Tembel	Yaratıcı
Çalışkan	Barbar	Modern
Düşünceli	Vatansever	Kanunlara saygı duyan
Vahşi	Cesur	Misafirperver
Aç gözlü	Cana Yakın	Yardımsever
Dindar	Terbiyeli	Uzun giysilerle sarılı
Güvenilir	Savaşçı	Saygılı
İçkiye düşkün	Geleneklere bağlı	İntikamcı
Dürüst	Şakacı	Güler yüzlü
Yalancı	İnatçı	Acımasız
Agresif	Samimi	Dost
Kibar	Fanatik	Çirkin
Soğuk kanlı	Sıcak kanlı	Diğer

Rusya		Kırgızistan	
Amerika		Arabistan	
Çin		Almanya	
Türkiye		Kazakistan	
Kore		İngiltere	

23. Moğolistan’da en çok yatırım yapan ülke hangisi?

Arabistan ()	Rusya ()	Çin ()
Türkiye ()	Kore ()	Kanada ()
Amerika ()	Japon ()	İsviçre ()
Almanya ()	Kazak ()	Danimarka ()

EK-2

MOĞOLİSTAN VE TÜRKİYE ARASINDAKİ ANLAŞMALAR

- 29.05.1992 : *“Ticaret , Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması”*
- 29.05.1992 : *“Eğitim , Bilim , Kültür ve Spor Alanlarında İşbirliği Anlaşma”*
- 2 Temmuz 1994 : İki ülke arasında *“İyi Niyet Sözleşmesi”* imzalanmış ve bu sözleşmenin süresi Temmuz 2001’de Ulaanbaatar’da uzatılmıştır.
- 25 Ekim 1994 : *“Enerji, Jeoloji ve Madencilik Alanında İşbirliği Anlaşma”*
- 12 Eylül 1995 : *“Gelir Üzerinden Alınan Vergilerden Çifti Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması”*
- 16 Mart 1998 : *“Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması”*
- 28 Eylül 1999 : *“Gümrük Hizmetleri Alanında İşbirliği ve Karşılıklı Yardımlaşma Anlaşması “ imzalanmıştır.*
- 28 Ekim 2004 : *“Sağlık Alanında İşbirliği Anlaşması” imzalanmıştır.*
- 29 Nisan 2004 : İki ülke hükümetlerince *“TİKA Ulaanbaatar Program Koordinasyon Ofisinin Faaliyetlerine İlişkin İşbirliği Protokolü”* imzalanmıştır.
- 10 Kasım 2004 : İki ülke arasında *“Mutabakat Zaptı”* imzalanmıştır.
- 13 Mayıs 2005 : İki ülke hükümetlerince KEK 4. Dönem Toplantısına İlişkin *Protokol* imzalanmıştır.